

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2007

ROMANA JABBOUROVÁ

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**Domácí násilí,
jako naléhavý problém o kterém se nemluví**

(Native force, like urgent problem untalked – of)

Autor: Romana Jabbourová

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miroslav Somr, DrSc.

Studijní program Sociální pedagogika, výchovná a vzdělávací praxe

Datum odevzdání: 29.4.2007

Děkuji vedoucímu této bakalářské práce, Doc. PhDr. Miroslavu Somrovi, DrSc., za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování předkládané práce.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou literaturu jsem uvedla v seznamu použité a citované literatury.

Praha, 29. dubna 2007

A N O T A C E

Předkládaná bakalářská práce je zaměřena na problematiku domácího násilí, které je jednou z nejzávažnějších a nejrozšířenějších forem agrese mezi lidmi. Díky přijetí nového zákona č. 135/2006 Sb., s účinností od 1.1.2007, se Česká republika zařadila mezi ostatní země, které nechtějí zůstat lhostejné k tomuto druhu násilí. V teoretické části jsem se proto snažila vysvětlit důležité pojmy dotýkající se domácího násilí, za účelem zvýšit informovanost veřejnosti. V praktické části jsem poté provedla vyhodnocení výzkumu, kterým jsem zjišťovala povědomí společnosti o domácím násilí v České republice.

A B S T R A C T

The Bachelor's thesis being submitted is focused on the issues of domestic violence, which is one of the most serious and widespread forms of aggression between people. With the adoption of the new Act No. 135/2006 in Coll., which came into force on 1st Jan 2007, the Czech Republic has joined the other countries which do not wish to be indifferent to this kind of violence. In the theoretical section I have therefore attempted to explain the important concepts related to domestic violence in order to increase the awareness of the public. As part of the practical section, I then evaluated the survey, in which I investigated the consciousness of the society of the domestic violence in the Czech Republic.

Ú V O D	8
I. T E O R E T I C K Á Č Á S T	
1. Pojem násilí, domácí násilí	12
1.1. Vymezení pojmu domácího násilí	13
1.2. Mýty a fakta o domácím násilí.....	15
1.3. Formy domácího násilí	18
1.4. Základní znaky domácího násilí	19
2. Teorie domácího násilí	21
2.1. Příčiny (celospolečenské, lokální, rodinné, osobnostní)	21
2.2. Důsledky	22
2.3. Cyklus domácího násilí	24
3. Účastníci aktu domácího násilí	27
3.1. Oběť domácího násilí	27
3.2. Pachatel domácího násilí	28
4. Reakce společnosti na domácí násilí	31
4.1. ve světě	31
4.2. v ČR	32
5. Pomoc obětem domácího násilí	34
5.1. Instituce zabývající se problémem domácího násilí	
5.1.1. v ČR	34
5.1.2. Ve světě	37
6. Legislativa	41
6.1. Vybraná zákonná ustanovení Trestního zákoníku	
vztahující se k problematice domácího násilí	43
6.2. Nejčastější trestné činy páchané v souvislosti	
s domácím násilí	48
6.3. Rakouský model řešení domácího násilí	49
7. Součinnost zainteresovaných složek při řešení domácího násilí	51

II. PRAKTICKÁ ČÁST	
8. Jak se zachovat v případě domácího násilí	56
9. Skutečné příběhy	58
10. Dotazníkové šetření - „Povědomí společnosti o domácím násilí v ČR“	
10.1. Cíle práce	66
10.2. Hypotézy	68
10.3. Metodika výzkumu	
10.3.1. Nástroje sběru dat, časový harmonogram	69
10.3.2. Výzkumný soubor, výzkumný terén	70
10.4. Popis získaných výsledků	
10.4.1. Výsledky vyplývající z dotazníkového šetření	71
Z Á V Ě R	81
POUŽITÁ LITERATURA	88
PŘÍLOHY	91

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“

Schneider H.J. (německý kriminolog)

Ú v o d

Pro svoji bakalářskou práci jsem si jako téma vybrala jedno z neaktuálnějších a nejdiskutovanějších témat současnosti - problematiku domácího násilí. Domácí násilí je obecně jednou z nejrozšířenějších forem agrese mezi lidmi, a z hlediska následků i z pohledu četnosti výskytu patří v České republice¹ i v Evropě k alarmujícím celospolečenským problémům. Bohužel velmi dlouhou dobu byl veřejností zastáván názor, že co se děje za zavřenými dveřmi či za zdmi bytu, je privátní záležitost a stát ani společnost nemají právo do toho jakkoliv zasahovat. Lhostejnost řešit násilí v rodinách podporovala pachatele a obětem nedávala žádnou šanci se bránit. V podstatě mohu hovořit o určité tabuizaci tohoto problému. Avšak v poslední době se o tomto jevu či druhu násilí stále více a otevřeněji hovoří, i když právě samotný akt je vysoce latentní jev a díky tomu v podstatě nekontrolovatelný. Domnívám se, že díky medializaci některých tragických případů, které rok od roku zvyšují svůj počet, si konečně společnost uvědomila závažnost tohoto velmi rozšířeného sociálně patologického jevu. Jak USA, tak státy Evropské unie rozpoutaly množství diskusí zaměřené zpočátku na násilí na ženách, dětech a posléze i na domácí násilí. V důsledku toho se konečně začínají podnikat významné kroky, které by měly přispět k co nejefektivnějšímu řešení případů násilí v rodinách. Důležitým poznatkem je, že již

¹ V roce 2001 provedla agentura STEM oficiálně první sociologický výzkum, podle kterého se tento druh násilí dotýkal 16% populace starších 15 let bez rozdílu pohlaví. Výsledek provedeného šetření poukázal, jak závažný problém domácí násilí představuje. I když je třeba si uvědomit, že díky velké latenci tohoto druhu násilí, se nikdy nepodaří zjistit skutečné procento výskytu.

nezůstává u obecných a teoretických debat, ale jsou činěny významné změny přímo v praxi např. legislativní úpravy.

Hlavním cílem mé práce bylo zjistit povědomí společnosti o tomto fenoménu, jelikož se domnívám, že oproti minulosti většina lidí již nahlíží na dané téma jako na celospolečenský problém a ne jako na soukromou záležitost dané rodiny. Veřejnost pochopila, že problém domácího násilí nelze vyřešit v soukromí rodiny, ale že je potřebný zásah zvenčí.

V teoretické části jsem se zaměřila na obecné pojmy související s tématem domácího násilí. Vzhledem k tomu, že se stále domnívám o nízké informovanosti na dané téma, snažila jsem se popsat, co se skrývá pod samotným pojmem domácí násilí, jaké jsou jeho příčiny, formy, důsledky, kdo je obětí, pachatelem, domácí násilí v zahraničí a mnoho dalších důležitých údajů souvisejících s tímto problémem. Samozřejmě jsem nemohla opomenout ani legislativní stránku tohoto problému, která v České republice v současné době prodělala velké a významné změny.

V praktické části pak uvádím několik skutečných příběhů, které dokreslují závažnost daného tématu a pomocí dotazníkové metody jsem na malém vzorku populace uskutečnila výzkum ohledně povědomí společnosti o domácím násilí, kterým jsem si potvrdila či vyvrátila některé hypotézy.

Pro svoji bakalářskou práci jsem čerpala z dostupné literatury, která je oproti minulosti již mnohem bohatší, ale ne ještě zcela komplexní. Z tohoto důvodu jsem velké množství informací našla na internetových stránkách ministerstva vnitra či neziskových organizací zabývajících se touto problematikou a další řadu materiálů jsem získala v podobě bulletinů, sborníků, apod.

Závěrem bych chtěla dodat, že uvedený problém jsem sledovala, jak z pohledu policisty, tak z pohledu rodiče, partnera a z ani jednoho hlediska nemohu a ani nechci být lhostejná k domácímu násilí. Avšak stále cítím, že ještě jsou lidé, kteří zlehčují a podceňují dané téma. Z tohoto důvodu jsem se ve své práci snažila osvětlit některá sporná fakta, která ovlivňují mínění veřejnosti. Proto bych za

největší úspěch pokládala, kdyby moje práce přispěla ke zvýšení povědomí a zájmu veřejnosti o tento velice závažný celospolečenský jev.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Pojem násilí.

Předtím než se zaměřím konkrétně na pojem domácího násilí, nemohu přeskochit a nezamyslet se obecně nad pojmem „násilí“, popř. „šikanování“ či „týrání“. Všechny uvedené formy agrese jsou bohužel staré jako lidstvo samo a neodmyslitelně patří ke každé společnosti. Při pohledu do historie, ale i současnosti si mnozí zcela jistě kladou otázku: Co přiměje člověka, aby krutě mučil někoho jiného? Odpověď je v podstatě jednoduchá, ale bolestivá. Každý člověk v sobě skrývá určitou agresi, ale záleží pouze na něm samotném, zda je schopen poznat, čeho se musí vyvarovat, aby ji dokázal v sobě zkrotit. Složitost porozumět tomuto problému dokazuje i tvrzení starořeckého myslitele a filozofa Platona, který se dokonce domníval, že mozek člověka není vybaven na porozumění zlu.“ (9, s.71)

Během doby se i názory jednotlivých filozofů, myslitelů samozřejmě různí. Zaujal mě velmi zajímavý postřeh, který říkal:

„Mučení a popravy vždy neodolatelně přitahovaly publikum. Lidská krutost odjakživa lačnila po krvi a kochala se slzami oběti. Lidé se při popravách bavili jako na nějaké slavnosti.

Většinou nešlo jen o potrestání, ale také o ponížení a pokoření člověka. Za všech dob existovaly v různých historických podobách různé pranýře, pláště hanby a trestající masky. Mučitelé přibíjeli oběti ke kůlům, zavírali do klecí, zavěšovali do košů. A kdokoliv z kolemjdoucích měl možnost poníženou bytost urážet, spílat jí, poplivat i udeřit

Chceme-li pochopit pravou podstatu člověka, musíme absolvovat také cestu touto hrůznou říší utrpení. A nenalhávejme si, že se to děje jen občas.

Co tedy odlišuje člověka od zvířete? Člověk je vždy ochoten vykořisťovat svého bližního, ranit ho a způsobit mu utrpení. Mučení je speciálním vynálezem lidského ducha. Snad jedině strach z trestu a vláda zákona zabraňuje tomu, aby krutost člověka nenapáchala leště více škod.

Silní zpravidla triumfují nad slabými. Tento fakt znamenitě vysvětluje podstatu dědičného hříchu, třídního boje, tělesných trestů, středověké inkvizice i novodobých koncentračních táborů. Podivné jsou dějiny lidstva: po politickém převratu, po revoluci nebo po prohrané válce se oběti včerejška začínají měnit v katy zítřka. Vždy znovu a znovu se naděje revoluce nenaplnují, znovu se zpochybňuje to, co bylo vydobyto, protože z lidí, kteří získali svobodu, se stávají noví mučitelé. Msta zase vždy rodí pouze mstu.

Bolest druhých má malou váhu ve srovnání s tím, jaké nám působí potěšení. Kulturní země se zřekly mučení a daly je „do klatby“. Místo toho se uplatňuje jemnější a záłudnější forma trápení a týrání. Jde o všudypřítomné šikanování.“ (9, s.73)

V tomto krátkém historickém exkurzu je jasně ukázáno, že člověk v sobě má jak sklon ke krutosti, tak i k soucitu a to platí i v dnešní moderní době. Bohužel v poslední době daleko víc převládá zlo a dobro je značně zanedbáváno. Právě domácí násilí je důkazem, jak rafinovaný umí člověk být.

1.1. Vymezení pojmu domácí násilí

Velmi dlouhou dobu byl tento typ násilí uvnitř rodiny či uvnitř partnerských vztahů vnímán jako cosi privátního, soukromého. Kdybychom chtěli vyslovit jasnou definici popisující domácí násilí, zjistíme, že i mezi odborníky panuje značná nejednotnost. Jsou uplatňovány různé ideové přístupy a výkladové koncepce. *„Důvod je jednoduchý: domácí násilí představuje diverzifikovaný, širokospektrální, mnohvrstevný jev, který může nabývat různé skutkové podoby i různé stupně intenzity, a to v různých kombinacích.“ (20, s. 192).* Pokud jde o samotnou definici domácího násilí, většina odborníků se shoduje na klíčových znacích, které jsou určující pro tento typ násilí. Patří k nim :

- výskyt násilnických incidentů
- jejich opakování

- intenzita vzrůstá, násilí eskaluje
- dochází k jasnému dělení rolí na násilnou a ohroženou (dochází k nerovnoměrnému rozložení moci ve vztahu)

I přes tuto shodu v klíčových znacích domácího násilí vlastní pojem „domácí násilí“ či přesná definice domácího násilí v současné době stále neexistuje.

Například psychologové pod tímto pojmem rozumí veškeré násilí, které se odehrává v soukromí, za zavřenými dveřmi domova, je opakované, dlouhodobé a má stoupající tendenci, a kterého se dopouštějí dospělí nebo mladiství na svých blízkých. Týká se jak násilí mezi partnery, manželi, tak i násilí vůči starým lidem, dětem, zdravotně postiženým. Vyskytuje se tedy v případech, kde je nerovnováha moci. To znamená, kdy jeden z „partnerů“ používá prostředky své moci k dosažení svého cíle.

Škála vnímání domácího násilí je velice široká. Od násilí, které si pod tímto pojmem nejčastěji představujeme, tedy od fyzického, psychického, sexuálního, ekonomického či jejich určité kombinace až po tyranizování a šikanování. Oběťmi fyzického násilí jsou častěji ženy a děti. Naopak na mužích je nejčastěji páčáno násilí psychické. **(24)**

Domácí násilí je specifické také tím, že samo od sebe neustane naopak má eskalující tendenci. Začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se zpravidla postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu může přejít v útoky proti lidskému životu. Domácí násilí se liší od ostatních forem delikventního chování tím, že je násilím ve vztahu osob, vytváří vztah závislosti oběti na pachateli a je zaměřeno na získání moci pachatele nad obětí. Charakteristickým rysem domácího násilí je skutečnost, že se pro svou určitou trvalost a různou intenzitu násilných aktů postupně stává součástí jejich běžného života.

V českých podmínkách dle dostupných výzkumů a statistik platilo, že např. týraná žena vyhledá pomoc až ve skutečně rizikových situacích, ve kterých se cítí ohrožena na životě. K tomuto poměrně pesimistickému zjištění přispívala

pravděpodobnost i skutečnost, že domácí násilí bylo u nás zatím jako problém podceňováno, nehovořilo se o něm, a tudíž týrané oběti často ani nevěděly, zda chování partnera je vůbec morálně či právně neakceptovatelné a zda se vůbec na domácí násilí vztahují nějaké sankce. Avšak od ledna 2007 nastal významný zvrat při řešení případů domácího násilí i u nás. (O této skutečnosti budu hovořit až v dalších kapitolách).

Koneckonců problém zvaný násilí v rodině je starý jako samotná rodina. Dochází k němu ve všech sociálních vrstvách bez ohledu na vzdělání, náboženství, věk, sociální nebo etnický původ. Často je agresivní muž k ženě, někdy se děti chovají násilně ke svým, zejména starším, rodičům. Konflikty s velmi intenzivním násilím vznikají i mezi sourozenci. Nevím jak ostatní, ale já si velmi často kladu otázku, co je vůbec příčinou násilí mezi lidmi, kteří jsou, nebo si byli tak blízcí? Vždyť oběti násilí v rodině se může stát kterýkoli její člen, stejně jako se všichni mohou vyskytovat mezi pachateli, a proto se v následujících kapitolách pokusím zamyslet, proč se tak děje.

1.2. Mýty o domácím násilí

Násilí, kterého se dopouštějí členové rodin na svých blízkých, je na první pohled těžko srozumitelné a proto je protkáno mnoha mýty. Tyto falešné a chybné představy nelze podceňovat a přehlížet ani u profesionálů. Mohly by omezit či dokonce zcela blokovat jejich schopnost dobře pomoci klientovi v živém případě. Bohužel díky mýtům o domácím násilí se dlouhou dobu tento problém bagatelizoval, toleroval a neřešil. Společnost svojí lhostejností v podstatě podporovala jednání pachatele, který nepociťoval žádnou vinu.

Mezi nejtypičtější falešné mýty o domácím násilí, které tolik ovlivnily veřejné mínění, patří následující tvrzení:

➤ Největší mýtus o domácím násilí

„Domácí násilí je soukromá věc, do které se nemají cizí lidé či stát vůbec plést.“

Pravdou je, že násilí nemůžeme tolerovat a je lhostejné, zda jde o násilí mezi blízkými nebo cizími osobami. Násilí není a nemůže být nikdy soukromou záležitostí. Každý má právo na ochranu své důstojnosti, zdraví a života!

➤ **Mýtus o sociálně slabých rodinách**

Velmi rozšířeným mýtem je představa, že domácí násilí se v běžné rodině nemůže objevit a že postihuje pouze sociálně slabé rodiny, které žijí či lépe řečeno živoří někde na kraji společnosti

Pravdou je, že domácí násilí nejde ruku v ruce s materiálním blahobytem rodiny. V dobře zajištěných rodinách může být domácí násilí dokonce urputnější.

➤ **Mýtus černobílého vnímání aktérů domácího násilí**

Velmi rozšířeným mýtem o domácím násilí je představa, že pachatel domácího násilí má výlučně negativní charakter a je kompletně odpudivou osobností zatímco oběť je krystalicky čistá, vzorná bytost, která se vyznačuje pouze samými ctnostmi.

Pravdou je, že pachatelé i oběti domácího násilí jsou živými bytostmi se vším všudy. Agresor může například být na svém pracovišti váženou osobou. A naopak oběť může být v mnoha ohledech nedokonalá. Ani nedokonalost oběti však neospravedlňuje násilí. Nikdo nemá právo druhého týrat.

➤ **Mýtus o fatálnosti (nevyhnutelnosti) domácího násilí**

Silně zakořeněná představa, říká, že cyklus násilí je fatální. Do partnerských vztahů přinášíme naše zkušenosti z dětství, kopírujeme modely soužití našich rodičů. Kdo zažil násilí mezi otcem a matkou, bude i ve vlastním partnerském vztahu ochotně přijímat roli oběti nebo agresora.

Pravdou je, že domácí násilí není osudovým, nevyhnutelným jevem. Domácí násilí může postihnout kohokoliv, aniž by zažil násilí v dětství. Při vhodné péči a podpoře ho lze stopnout. Samozřejmě u osob, které si nesou traumata z dětství, je terapie pravděpodobně náročnější.

➤ **Mýtus o typickém pachateli**

V laické veřejnosti je zakořeněna představa, že pachatel domácího násilí je primitivní, nevzdělaná, vzteklá, impulsivní a vždy útočná osoba, která se na první pohled liší od slušného člověka. Mnoho lidí se utěšuje představou, že domácí násilí se dopouští pouze nenormální či duševně chorá individua.

Pravdou je, že k domácímu násilí se uchylují i jedinci, kteří jsou ve svém pracovním okolí pokládáni za úspěšné, konformní a společenské lidi. Pravdou je, že domácí agresor mívá často dvojitou tvář, násilnický je pouze ke svému partnerovi zatímco před okolím a v oficiálních sociálních situacích vystupuje jako solidní, seriózní osoba.

➤ **Mýtus o typické oběti**

Máte-li pocit, který lze vyjádřit větou: „Nevypadá jako žena (partner), kterou (kterého) by někdo bil.“, jste pravděpodobně v zajetí mýtu o typické oběti. Laická veřejnost totiž věří, že oběti domácího násilí se mohou stát pouze pasivní, závislé, nesamostatné „puťky.“

Pravdou je, že neexistuje typická oběť domácího násilí. Každý člověk se může dostat do pozice týrané oběti. Vzdělání, pracovní úspěchy ani materiální jistota nechrání před násilím za zavřenými dveřmi bytů.

➤ **Mýtus o vině oběti**

Tento stereotyp předpokládá, že každé domácí násilí musí mít svou jasnou příčinu nejlépe v chybné komunikaci s partnerem. Oběť zřejmě provokuje svého partnera k násilným výbuchům.

Pravdou je, že nikdo nemá právo svého partnera týrat násilím. Místo abyste se ptali, proč ji (jeho) uhodil, mějte na mysli, že nikdo nemá právo zraňovat důstojnost a zdraví blízké osoby za jakékoliv situace.

➤ **Mýtus o příčinném vlivu alkoholu na domácím násilí**

Lze ho vyjádřit lapidární větou: „Bije ji, protože pije.“

Pravdou je, že alkohol ani drogy nejsou skutečnou příčinou domácího násilí. Fungují spíše jako omluva. Násilníci budou ubližovat partnerům v opilém i

střízlivém stavu. Někdy se dokonce záměrně alkoholizují, protože později mohou vliv alkoholu použít jako výmluvu pro své násilné chování. Alkohol a jiné závislosti komplikují domácí násilí, ale zpravidla nevysvětlují jeho skutečné příčiny. (32)

1.3. Formy domácího násilí

➤ **Fyzické násilí**

Fackování, bití rukama nebo předměty, kopání, škrcení, svazování, ohrožování bodnou nebo palnou zbraní nebo jinými předměty, odpírání spánku a jídla až po útoky proti životu.

➤ **Psychické násilí**

Ponižování, urážení, znevažování, obviňování, zákazy, zastrašování, terorizování, vyhrožování, vydírání, hrubé chování, ničení vlastnictví oběti zejména oblíbených věcí apod. (v poslední době se stále častěji v literatuře objevuje další forma násilí tzv. **emocionální násilí** - soustavná kontrola toho co oběť dělá, s kým se stýká, kam chodí, zesměšňování, prohlašování oběti za blázna, citové vydírání, obviňování v každé situaci, výhrůžky odebráním dětí aj, podle mého názoru je to určitá kombinace psychického a sociálního násilí.)

➤ **Sexuální násilí**

Znásilnění, nucení proti vůli k sexuálním praktikám, sexuální napadání, zacházení s blízkou osobou jako se sexuálním objektem.

➤ **Sociální násilí**

Zákazy kontaktu s přáteli a s rodinou s cílem sociálně oběť izolovat. Jednostranné uplatňování privilegií pachatele rozhodovat ve všech oblastech společného života, využívání dětí nebo jiných osob jako prostředku nátlaku na oběť, znemožňování oběti sociálním prostředím.

➤ **Ekonomické násilí**

Omezování přístupu k penězům, neposkytování prostředky na společnou domácnost případně i na děti, absolutní kontrola nad příjmy a výdaji oběti, zatajování ekonomické situace pachatele a rodiny. (33)

Avšak pozor, je jasné, že nelze vymezit úplně přesně jednu jedinou konkrétní formu domácího násilí pro každý jeden případ a z různých průzkumů vyplynulo, že téměř nikdy neexistuje případ s jednou formou domácího násilí, vždy bývá kombinace minimálně dvou i více forem. Nejčastěji se jedná o kombinaci fyzického a psychického násilí.

1.4. Základní znaky domácího násilí

Tím úplně nejzákladnějším a nejtypičtějším znakem domácího násilí je, že násilí je vždy zaměřené na blízkou osobu

➤ **Soukromí jako místo činu**

Pachatel na svou oběť útočí v místech kam nedosahuje veřejná kontrola a zpravidla beze svědků, nejčastěji v soukromí bytu, domu či jinde.

➤ **Opakování násilí a dlouhodobost**

Domácím násilím není ojedinělý a jednorázový incident, byť se závažnými následky. Domácí násilí má svou historii, dochází k němu opakovaně. Projevy domácího násilí přetrvávají i ve velmi dlouhých časových intervalech několika let. Mohou zůstat po mnoho let skryté v soukromí a skončit rodinnou tragédií. (Jsou známy případy, kdy oběť snášela týrání přes 10 let, než se rozhodla udělat něco na svou ochranu.) V opakování a dlouhodobosti spočívá nebezpečnost domácího násilí.

➤ **Vzrůstající intenzita násilí**

Domácí násilí začíná opakujícími se útoky proti lidské důstojnosti, k nim se postupně přidávají útoky proti zdraví a v konečném stádiu přejde v útoky proti lidskému životu. Ve svém počátku jednotlivé útoky v rámci domácího násilí nedosahují intenzity trestného jednání a jsou-li posuzovány izolovaně, může to vést k bagatelizaci a přehlížení i ze strany případně zakročujících policistů. Jednotlivé incidenty při svém opakování nabývají na intenzitě. V násilném vztahu se střídají fáze klidu, agrese a usmiřování. S rozvojem domácího násilí se zmenšují fáze klidu a prodlužují se a stávají se častějšími fáze agrese.

➤ **Uplatnění moci a kontroly**

Postavení oběti a pachatele je nerovné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů nemění. Pachatel uplatňuje kontrolu nad životem oběti zejména v oblasti jejich sociálních kontaktů a v oblasti ekonomické. Násilím uplatňuje moc nad jejím každodenním životem. Domácí násilí není spor, hádka nebo rvačka, tedy události, při kterých je postavení obou stran incidentu stejné.

➤ **Vzájemná blízkost a provázanost oběti a pachatele**

Pachatel i oběť jsou nebo si byli vzájemně blízké a důvěrné osoby. K domácímu násilí dochází uvnitř reálného partnerského vztahu mezi mužem a ženou (manželství nebo jiný podobný déle trvající vztah) nebo mezigeneračního vztahu mezi rodiči a dětmi či prarodiči žijícím ve společně obývaném bytě nebo domě.

Pachatel i oběť jsou citově, sociálně, ekonomicky úzce spojené osoby. Mohou mít společné děti, nemovitosti, účty apod. Mají společné bydliště a mají ztíženou možnost tento společně obývaný byt nebo dům opustit. Mohou nebo nemusí mít vypořádány majetkoprávní záležitosti. Zejména v případě manželství pro ně platí ustanovení rodinného práva.

➤ **Složitý, ambivalentní postoj oběti k pachateli**

Oběť domácího násilí se chová jinak, než oběti poškozené cizím pachatelem. Ochota k potrestání pachatele je kolísavá. Oběti si přejí zastavit násilí, doufají v pokračující vztah bez násilí. Po násilném incidentu hledají pomoc, posléze však mohou svůj postoj měnit. Důvodem může být psychický tlak a oprávněný strach vzhledem ke skutečnosti, že oběť nadále bydlí ve společném bytě nebo domě s útočníkem. Ten bývá zpravidla stíhán na svobodě. Důvodem mohou být i zastrásování ze strany pachatele a jeho rodiny, víra v polepšení pachatele, obava z osamocení a z toho plynoucí finanční a materiální nejistota, ztráta bydlení apod. Nová legislativní úprava by mohla v tomto směru významně pomoci oběti domácího násilí prostřednictvím intervenčních center.(5)

2. Teorie domácího násilí

2.1. Příčiny domácího násilí

Je velmi těžké odpovědět na otázku proč vůbec existuje domácí násilí. Ještě složitější je vystopovat příčiny domácího násilí v konkrétním případě u určité partnerské dvojice.

Původně se mluvilo pouze o domácím násilí páchaném na ženách. Domácí násilí bylo proto vnímáno jako produkt typicky mužské společnosti. V případech domácího násilí jde o uplatňování moci a kontroly v duchu psaných i nepsaných norem a rolových stereotypů patriarchální společnosti. Agresivní muži týrající své partnerky věří, že budou tolerováni společností.

Dnešní názory počítají za prvé se skutečností, že obětí domácího násilí může být v podstatě kterýkoliv člen rodiny nejenom ženy a za druhé, že existuje více příčin vzniku domácího násilí, které působí současně a vzájemně se prolínají a posilují. V jednotlivém případě domácího násilí mohou být různé „namixovány“.

Příčiny a faktory ovlivňující vznik domácího násilí lze rozdělit do čtyř základních úrovní:

1. společnost (převládající názory společnosti – duch doby)

Např. existence mýtů pomáhá ospravedlnit a bagatelizovat násilí za zavřenými dveřmi

2. konkrétní sociální prostředí a životní situace (situační faktory)

Např. nezaměstnanost a jiné stresové situace mohou usnadnit vznik domácího násilí

3. rodina (příčiny vyplývající s dění a vztahů uvnitř rodiny)

Tento faktor souvisí zejména s kvalitou vztahu mezi dospělými partnery. Klíčový je moment, kdo a jak uplatňuje v rodině moc a kontrolu.

4. jednatel (individuální příčiny domácího násilí)

Jde zejména o povahové zvláštnosti útočníka jako např. sklon k agresivnímu chování, negativní emocionalita, sebestřednost atd. **(18)**

2.2. Důsledky

Závažnost **důsledků domácího násilí** je dokázána hned z několika hledisek.

1. z právního hlediska, kde se v první řadě jedná o porušování základních lidských práv a svobod. Domácí násilí výrazným způsobem narušuje kvalitu života oběti, kdy zpočátku jde o jeho lidskou důstojnost, později pak může ohrožovat jeho zdraví a v nejhorších případech i život.

2. z hlediska sociálních věd má domácí násilí devastující vliv na celou rodinu, na všechny její členy, základní funkce nefungují a iluze o rodině se pomalu ztrácí. Nejenže trpí týraná osoba, ale i ostatní, především děti, které se stávají nepřímou, skrytou obětí (dle různých statistik je to až v 80%). Dokonce i světová zdravotnická organizace (WHO) tento jev definovala jako formu psychického týrání dětí. Je veřejnou věcí, že psychická újma ve většině případech představuje daleko horší a trvalejší následky než ta fyzická.

3. z psychologického hlediska jsou důsledky domácího násilí výrazně zaměřené na přímou oběť. Mnohdy se totiž reakce oběti na agresora, blízkého člověka, jeví jako nesrozumitelné. Tolerance násilí, snášenlivost, nečinnost až apatie ze strany oběti, je kolikrát obdivuhodná, ale zároveň zarážející a nepochopitelná. Domácí násilí likviduje rovnocenný vztah mezi partnery, jasně rozděljuje role na kontrolující (násilný pachatel) a závislou (ohrožená osoba). V důsledku toho je oběť ovlivněna mnoha faktory jako je strach z reakcí agresora, fyzické, psychické, emocionální i morální oslabení (paralela s tzv. stockholmským syndromem), iluze přetrvávajícího vztahu, sebeobviňování, normalizace násilí ve vztahu, stud ze zveřejnění, sociální izolace, obava ze ztráty sociálně ekonomické úrovně. Díky všem těmto faktorům lze na jednu stranu pochopit, proč oběť setrvává stále v blízkosti agresora, opakovaně se k němu vrací nebo váhá s podáním trestního oznámení. **(23)**

Jeden z nejtypičtějších projevů pro případy domácího násilí bývá, že oběť i pachatel minimalizují rozsah a stupeň násilí. Pro posuzování dopadu domácího

násilí platí „zlaté pravidlo“ říkající: „když jsou dvě verze, pachatelova a oběti, není pravda uprostřed, nýbrž je ještě horší, než uvádí to závažnější líčení.“ Toto tvrzení je tvrdá realita.

Kdybych měla být konkrétní, tak k typickým důsledkům domácího násilí patří velmi pestrý obraz následujících symptomů:

- zvýšená psychická vulnerabilita (zranitelnost)
- ztráta sebevědomí
- ztráta životních iluzí, o které se opírá duševní stabilita
- pocit bezmoci
- intenzivní pocit viny, sebeobviňování
- nápadná oddanost vůči trýzniteli (u dětí se v této souvislosti používá i výraz psí oddanost)
- emocionální labilita
- vymizení radosti ze života, ztráta osobních perspektiv
- získaná nedůvěra ve vlastní síly
- sebedestruktivní či depresivní ladění.

Dopad domácího násilí lze rozdělit na dvě základní oblasti. Jedná se o bezprostřední dopad jednotlivých výbuchů násilí a dlouhodobé důsledky domácího násilí.

Bezprostřední reakce na určitou sekvenci domácího násilí má obraz typické akutní krize, jejíž projevy jsou dostatečně známy. K těm dlouhodobým důsledkům domácího násilí, na které se především zaměřuje i psychologická pomoc obětem jsou nejčastěji tyto problematické oblasti chování oběti:

1. **manipulace:** Týraná osoba se naučí vnímat realitu pokřiveným, zmanipulovaným způsobem. Aby alespoň zdánlivě rozuměla tomu, co se jí děje, hledá pro sebe přijatelné vysvětlení. Například obviňuje sama sebe za výbuch násilí, neboť nesplnila očekávání partnera. Myslí si, že je povinna vyhovět okamžitě partnerovým přáním, i když jsou podivná. Ztrácí schopnost spolehlivě pro sebe rozlišit, co je, a co není normální.

2. **zablokované ventilování vzteku:** Oběti domácího násilí se usilovně snaží utéci před konflikty. Nejsou schopny normálních reakcí, když si na nich někdo vylévá vztek, ani když samy cítí vztek. Odnaučily se vyjadřovat přímo své pocity, raději používají nepřímé způsoby jako sarkasmus, pasivně-agresivní techniky či pomlouvání za zády.

3. **disociace:** Disociace je účinný způsob, jak otupit prožívání emocí. Jde o psychický mechanismus, který chrání oběť předtím, aby naplno prožívala bolest ať už fyzickou, či psychickou. Má různé podoby. Může jít o úplné „vymazání pocitů“ (týraná osoba vlastně nevnímá, ačkoliv na ni působí podněty), o psychogenní amnézii (ohraňčenou ztrátu paměti) či v extrémní podobě pak o tzv. mnohočetnou osobnost.

4. **minimalizace násilí:** Minimalizace vlastně souvisí s manipulováním reality. Oběť domácího násilí popírá vážnost incidentů i celkové situace, je to forma iluzorní obrany, protože jinak by se „musela zbláznit“. Minimalizace pomáhá redukovat strach z budoucího vývoje domácího násilí, činí problém menším.

5. **přílišná ochota vyhovět:** U osob týraných partnery časem vzniká nápadná tendence vyhovět násilníkovi, a tak eliminovat startéry pro výbuch jeho agrese. Tento naučený postup pak uplatňují i vůči jiným autoritám. Smyslem extrémní vstřícnosti je předcházet jakýmkoli konfliktům. Někdy se tento styl reagování objevuje i u zajatců. (32)

2.3. Cyklus domácího násilí

Obecně lze konstatovat fakt, že domácí násilí **nebývá jednorázovým aktem** a že se jedná o **cyklicky se opakující etapy**. První projevy domácího násilí bývají nenápadné. Odborníci, kteří pracují s oběťmi domácího násilí, se shodují, že většina obětí v podstatě nedokáže přesně určit, co bylo tím prvním spouštěcím mechanismem a kdy vlastně násilí ve vztahu začalo. To je zřejmě zcela normální jev, v prvopočátcích si oběť ani nemusí uvědomit, že právě ten určitý moment byl tím začátkem.

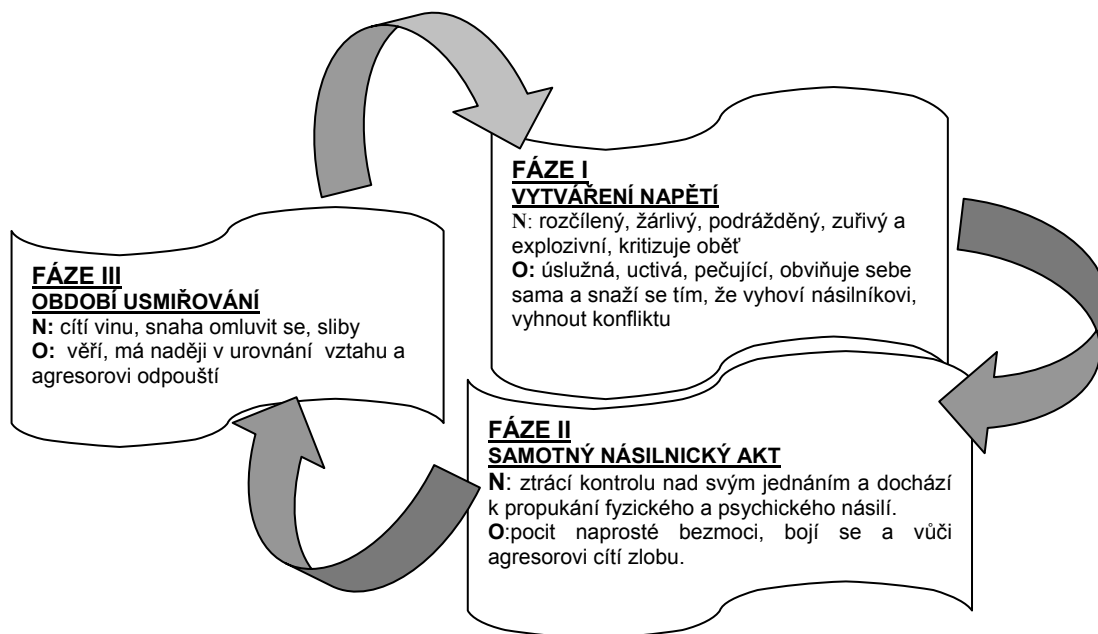
Jak jsem již psala v předchozích kapitolách, průběh každého vztahu i projevů násilného jednání v něm se liší, má různé příčiny, ale i přesto se dají vysledovat společné rysy. Násilí se objevuje ve fázích, které se opakují. Tyto období bývají díky cyklické podobě označovány za „kruh domácího násilí“ nebo také „spirála násilí“ – v tomto označení je zohledněna i vzrůstající agresivita a brutalita útoků.

Domácí násilí prochází třemi fázemi (viz schéma).

1. **Fáze vytváření napětí** bezprostředně předchází období týrání. Agresor bývá rozčilený, žárlivý, podrážděný, zuřivý a explozivní a oběť kritizuje. Oběť se v této fázi snaží být úslušná, uctívá, pečující, obviňuje sebe sama a snaží se tím, že vyhoví násilníkovi, vyhnout konfliktu.
2. **Fáze samotného aktu násilí.** V tomto období týrání agresor ztrácí kontrolu nad svým jednáním a dochází k propukání fyzického a psychického násilí. Oběť se v této fázi cítí bezmocná, bojí se a vůči agresorovi cítí zlobu.
3. **Poslední fáze je někdy nazývaná obdobím usmiřování,** fází lásky nebo také poetickým označením líbánky. Agresor po období týrání cítí vinu, oběti se snaží omluvit a slibuje jí, že už se násilí nebude nikdy opakovat. Ujišťuje ji o svých citech apod. Oběť mu věří, má naději, že se vztah urovná a agresorovi odpouští.

Tyto fáze se pak opakují. Jediné, co se mění, je intenzita týrání, které se zvětšuje, a poměr délky trvání jednotlivých fází. Většinou se zkracuje fáze „líbánky“ a prodlužuje fáze týrání a vytváření napětí. **(39)**

schéma cyklu domácího násilí

3. Účastníci aktu domácího násilí

Rodina je považována za nejtypičtější příklad primární skupiny. Pro většinu lidí je rodina nejdůležitějším mikroprostředím, spojený s bezpečím a jistotou proto se tvrdí, že se agrese a násilí může vyskytovat v jakýchkoliv vztazích, střetává s tendencemi nevztahovat to na rodinu. Sociální stereotyp považovat rodinu za teritorium lásky, pomoci, opory, je však už jistý čas tvrdě konfrontován s nekompromisními údaji o tom, kolik násilí se v rodinách vyskytuje. Podle statistických údajů je hlavně pro děti domov poměrně nebezpečným místem hlavně v porovnání se školským prostředím. Například v roce 1992 ze zaznamenaných přibližně 2,9 miliónu případů zneužívání dětí v USA se stalo až 91 % dětí oběťmi zneužívání ze strany rodinných příslušníků (I.A. Hyman, D.C. Perone, 1998)

Domácí násilí může mít různou podobu a to z hlediska zvolené formy (viz. kapitola 1.3), ale i z hlediska zúčastněných osob, kde lze rozlišovat:

- násilí partnerů (manželů) vůči sobě
- násilí rodičů (dospělých) vůči dětem
- násilí dětí vůči dětem (sourozenecké)
- násilí dětí vůči rodičům
- násilí vůči starým osobám (seniorům)

3.1. Oběť domácího násilí

Obětí domácího násilí může být kterýkoliv z členů žijící ve společné domácnosti. Oběť domácího násilí se chová způsobem pro okolí nepochopitelným. Své útrapy zapírá či bagatelizuje, agresora omlouvá, obviňuje sama sebe. Jedná se ale o přirozenou reakci, nevyhnutelnou odezvu lidského organismu a lidské psychiky vystavené nepřetržitému týrání. Dennodenními pocity oběti jsou úzkost, strach, bolest a stres, nejistota, pocity bezmocnosti a studu. Ztráta jakéhokoli sebevědomí, normálních měřítek hodnot a životních

perspektiv vede k apatii a sebedestruktivním tendencí (viz kapitola 2.2.) Důležité je zapamatovat si, že i když tělesné rány časem téměř vždy přebolí, rány psychické mnohdy zůstávají napořád.

Z tohoto důvodu je třeba si uvědomit, že za oběť domácího násilí nelze pokládat pouze samotnou týranou osobu (primární oběť), ale že existují i tzv. sekundární, skryté oběti těchto incidentů. Nejčastěji se jimi stávají děti, které jsou očividně svědky násilí (dle některých průzkumů je to dokonce až v 80 % případů). Z tohoto důvodu světová zdravotnická organizace (WHO) definovala přítomnost dětí u domácího násilí rodičů jako formu psychického násilí. Dopad na dítě bývá velmi závažný, přičemž závisí na mnoha dalších faktorech např. na intenzitě domácího násilí, frekvenci, délce trvání, věku dítěte, jeho asistence u incidentu (ochrana rodiče, vměšování se), emocionálním vztahu dítěte k ohrožené i násilnické osobě apod. V nejhorším případě pak následkem může být nápodoba a opakování modelu násilného partnerského vztahu ve vlastní dospělosti.

I přesto nejsem schopna jasně vymezit oběť, protože jak už jsem uvedla, může to být kdokoliv z rodiny, může to být žena, muž, dítě, senior..., může mít jakékoliv vzdělání apod. Pro zajímavost mohu uvést výsledek dalšího výzkumu, ze kterého přes 50% týraných žen dosáhlo alespoň středoškolského vzdělání. Z toho vyplývá, že domácím násilím nejsou zdaleka postihovány pouze ženy, kterým chybí vzdělání, určitý rozhled a schopnosti se kvalifikovaně uplatnit ve světě práce, jak se velmi dlouho veřejnost domnívala.

Jednoduše je nutné zapomenout na předsudky o typické oběti domácího násilí. Nic takového neexistuje. Obětí může být člověk, který je v práci úspěšný a dominantní, avšak proti domácímu násilí je zcela bezbranný.

3.2. Pachatel domácího násilí

Stejně jako u oběti i tady nelze přesně označit konkrétní osoby, které páchají domácího násilí. Dle mého názoru klíčovou roli hraje vlastní osobnost pachatele,

jeho osobnostní rozložení. Ve většině případech se agresor snaží získat a upevňovat dominantní postavení v rodině pomocí ovládnutí všech jejích členů, které považuje za svůj majetek. Pachatelovo násilí je založeno na dlouhodobém procesu ovládnutí. Ale samozřejmě vliv na toto chování mají i další faktory. např. způsoby, jak společnost konstruuje ekonomické a sociální vztahy mezi muži a ženami včetně manželství. V dnešní moderní době ženy velmi často přebírají roli muže v rodině společně s některými ryze mužskými povahovými vlastnostmi. Z tohoto důvodu si myslím, že není na místě hovořit stále jen o týraných ženách, kterých je samozřejmě většina, ale i o existenci týraných mužů. (Někteří odborníci hovoří o tom, že poměr mezi muži a ženami jako oběťmi domácího násilí je padesát na padesát. U mužů je však velmi těžké zjistit skutečné procento, jelikož jen velmi zřídka přiznávají, že jsou doma týráni.)

Dle různých výzkumů se v případech agresorů vyskytují různé typy osobností, ale je velmi obtížné obecně stanovit určité typy. Samozřejmě, že již existují určité široké skupiny násilníků, které vykazují některé shodné znaky. Například některé typy reagují dobře na krátkodobá opatření vykazání z blízkosti oběti, jiní musí absolvovat soudem nařízený antiagresivní převýchovný program určité délky, až po pachatele, kteří mají regulérní trestní proces.

Snad pouze pro zajímavost vám mohu nabídnout orientační typologie několika výrazných a častých typů pachatelů domácího násilí, které byly vypořazovány z praxe sdružení Bílý kruh bezpečí.

- Rozpadlý alkoholik
- Stresovaný slaboch – odreagování vlastní mizérie, domnělá či skutečná životní krize je spouštěčem – „vandal doma“ násilník potřebuje sám podporu, žena je zástupným odreagováním
- Nepolepšitelný násilník či „sociální sadista“ - mimo normu
- Domácí násilník – „Pedant“ – „bazírák“, pro okolí slušný člověk, fenomén dvojí tváře, většinou vysoce kvalifikovaný partner

- Normální násilník – vlastní „obět“ vlastního špatného dětství, kopíruje model původní rodiny, jestliže sám cítí vinu a přijímá zodpovědnost, je dobrá šance na zlepšení
- Reaktivní násilník – reakce na domnělé nebo skutečné ústrky ze stran partnera, jasný a nápadný start – začátek incidentů, celkem dobrá prognóza, neboť příčina je pravděpodobně vztahová, interpersonální
- Jiný pachatel – sběrný koš pro ostatní konstelace příčin a důležitých spouštěčů

Jediné , co lze dále vyzozorovat a konkrétně pojmenovat u pachatele, je celá škála činů, kterých se agresor dopouští a jsou namířené proti oběti. Jedná se o:

- vyhrůžky
- zastrasování
- manipulování
- izolace
- udržování oběti bez peněz
- držení oběti v zamčeném prostoru
- odpírání potravy
- využívání nebo zneužívání dětí, aby si vynutil poslušnost oběti řada dalších

V současnosti byla zákonodárci dána možnost zasáhnout do domácího násilí, které v žádném případě není soukromou věcí. Takže máme možnost s tím něco dělat, i když oběti se snaží celou záležitost minimalizovat a bagatelizovat. Proto je třeba, aby si veřejnost nezahrabávala hlavu do písku a nebyla lhostejná ke svému okolí, protože se to týká nás všech, celé společnosti. **(22)**

4. Reakce společnosti na domácí násilí

4.1 ve světě

Problém domácího násilí je velmi aktuálním a diskutovaným tématem nejen v České republice. V USA a posléze i ve státech Evropské unie se o problematice domácího násilí, násilí na ženách, dětech začalo veřejně mluvit teprve v posledních 20 letech. A skutečně až v posledních letech oněch 20 let se uskutečňují konkrétní kroky k zamezení tohoto sociálně patologického jevu. Veřejnost i díky medializaci některých tragických příběhů pochopila závažnost tohoto druhu násilí a otevřeně přiznává, že incidenty domácího násilí nejsou v žádném případě soukromou záležitostí. Jasným důkazem snahy o změnu v řešení těchto případů byl mezinárodní kongres „Právech proti domácímu násilí“, který se uskutečnil ve dnech 7.-10. ledna 2007 v Praze

Hlavním cílem tohoto setkání bylo vytvoření podkladů pro evropské směrnice zaměřené především na ochranu obětí a postih pachatelů, tak aby členské státy v budoucnu mohly postupovat shodně proti domácímu násilí. Problém domácího násilí byl zde diskutován ze dvou hlavních hledisek jako společenský fenomén z pohledu zákonodárců, soudů, neziskových organizací a z hlediska nutnosti zastavit násilí právní cestou – srovnání stávající legislativy a aplikace práva v zemích Evropské Unie. Kongresu se zúčastnili odborníci a odbornice ze 16 států.

Jednotlivé státy přistupují k domácímu násilí různě. Stejně jako u nás od 1.1.2007 platí institut vykázání například ve Švédsku, Německu či Rakousku. V některých zemích existuje i terapie pro násilné osoby, která v Česku zatím chybí. Nejpokrokovější zákony má podle odborníků např. Španělsko. V současné době i legislativa České republiky patří mezi ty moderní.

Jednotný evropský přístup považují mnozí odborníci za potřebný. Evropské země by podle nich měly dát jasně najevo, že je pro ně domácí násilí nepřijatelné. Může se totiž stát, že i při sebedokonalejší legislativě dojde k

nesprávné aplikaci práva - a také k tomu v praxi velmi často dochází - a v konečném důsledku je „chráněn“ pachatel tohoto jednání a oběť je neustále konfrontována s názorem, že za jeho agresivní a násilné jednání může jen ona. V mnoha řízeních, jichž se oběť i pachatel účastní, dochází právě i v důsledku špatné aplikace práva k tomu, že je násilí bagatelizováno a přehlíženo, což pak vede k jeho dalšímu stupňování. Domácí násilí v těchto případech nekončí ani odchodem oběti od násilného partnera. Naopak, zde dochází k jeho transformaci do dalších podob, jako je tomu např. v mnohých případech, kdy jsou po rozchodu rodičů děti proti jejich vůli a proti jejich nejlepším zájmům nuceny soudními a správními rozhodnutími ke styku s násilným rodičem.

Podle odborníků, totiž při rozdílném postupu hrozí, že jednotlivé státy budou posuzovat útoky na blízké rozdílně a násilné osoby budou různě postihovat. A právě z tohoto důvodu je potřeba, aby Evropská Unie měla jasné směrnice a direktivy, které by členské země naplňovaly a pokud by je neplnily, měly by zato existovat sankce.

4.2 v České republice

Z pohledu České republiky lze konstatovat, že velmi dlouhou dobu nebyla domácímu násilí věnována dostatečná pozornost. V podstatě bylo u nás tolerováno, přehlíženo, tabuizováno a svým způsobem se tímto postojem spíše podporoval pachatel a oběti se nedávala možnost bránit se.

Zlomovým rokem se pro nás stává rok 2004, kdy vstoupil v platnost §215a TrZ o týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě, čímž dává stát jasně najevo netolerovat domácí násilí. Díky této úpravě došlo k určitému posunu a domácí násilí se stalo trestným činem, avšak postavení oběti ani pachatele se příliš nezměnilo. Další významnou změnu představuje nový zákon č. 135/2006 Sb který mění některé zákony v oblasti ochrany domácího násilí a který nabyl účinnosti 1.1.2007. Díky nové právní úpravě může být násilník vykázán na 10 dní ze společného obydlí, což je asi největší změna v řešení domácího násilí. Možnost vykázání by vzhledem k oběti měla soužit především k dočasné ochraně a

zajištění její bezpečností před pachatelem. Během této doby se bude moci oběť psychicky zotavit a stabilizovat a hledat efektivní řešení pro svůj případ. Ale také vzhledem k pachateli představuje toto opatření významný krok vpřed, dojde k včasné oficiální (nikoli kriminalizující) reakci na jeho chování.

Přijetím nového zákona vstoupila Česká republika mezi země s proaktivní politikou v řešení domácího násilí. Díky možnosti vykázání násilné osoby ze společného obydlí totiž mizí jedna ze základních příčin domácího násilí - nulová reakce státu, společnosti na prvotní stádia domácího násilí. Lze tedy zasáhnout ještě dřív než dojde k újmě na zdraví nebo ohrožení života. Přesto jsme stále na úplném začátku a i podle slov odborníku, až čas ukáže, jak se institut vykázání osvědčí v samotné praxi. Ale i tak, budiž tedy stát pochválen, že se konečně začal zajímat o oběti domácího násilí, jelikož v poslední době je stále více případů domácího násilí, které se dostávají na veřejnost, ale bohužel ve většině případech jen díky svému tragickému konci.**(23)**

5. P o m o c o b ě t e m d o m á c í h o n á s í l í

Víte, že...

- násilí v Čechách zakusí každá třetí žena? V Česku zažilo někdy v životě nějakou formu násilí ze strany partnera téměř 38 % žen, ale jen málo z nich se odváží ohlásit násilníka na policii.
- v 79 zemích vůbec neexistuje legislativa, která by řešila problém domácího násilí a v 127 zemích nemají zákon o sexuálním obtěžování?
- **25. listopad je Mezinárodním dnem proti násilí na ženách?** Byl vyhlášen Valným shromážděním OSN v prosinci 1999. Valné shromáždění OSN přitom vyzvalo vlády jednotlivých zemí, mezinárodní organizace i jednotlivé neziskové organizace, aby na tento den pořádaly akce zaměřené na zvýšení povědomí o tomto problému. Neoficiálně byl tento den slaven již od 80. let 20. století, v České republice poprvé v roce 1995.

.....

5.1. Instituce zabývající se problémem domácího násilí

5.1.2. v České republice

I když se v současné době o problematice domácího násilí mluví stále častěji než tomu bylo v minulosti, stále mnozí vnímají tento problém pouze okrajově. Domácí násilí představuje závažný společenský problém, se kterým je třeba bojovat všemožnými prostředky. V ČR existuje několik organizací, které se zabývají touto problematikou, a které napomáhají při řešení krizové situace oběti. Vybrala jsem ty neznámější a stručně popsala jejich činnost.

Acorus

Občanské sdružení provozující psychosociální centrum vzniklo v roce 1997. Poskytuje komplexní sociálně právní a terapeutickou pomoc obětem domácího násilí a rozšiřovat informace o dané problematice na veřejnosti. Acorus je

zaměřeno na přímou pomoc ženám a dětem, které se staly oběťmi domácího násilí. Toto centrum nabízí včasnou sociálně právní, právní, psychologickou, socioterapeutickou a pedagogickou pomoc. Systém pomoci obsahuje telefonickou krizovou linku, krizová lůžka na dobu maximálně 5 dní, ambulantní poradenství, pobytový program na půl roku a následnou pomoc po odchodu ze zařízení.

acorus@atlas.cz

Bílý kruh bezpečí

Bílý kruh bezpečí poskytuje bezprostřední, bezplatnou, odbornou a diskrétní pomoc všem obětem a svědkům trestných činů bez rozdílu pohlaví, věku, náboženského či politického vyznání. Tato organizace je jednou z největších a nejznámějších a má sídla ve všech velkých městech jako je Praha, Ostrava, Olomouc, Pardubice, Brno, Plzeň.

bkbpraha@bkb.cz

Bílý kruh bezpečí provozuje DONA linku - nepřetržitou telefonickou pomoc obětem domácího násilí na tel. čísle 2 51 51 13 13.

ELEKTRA

Občanské sdružení Elektra se specializuje na pomoc obětem sexuálního násilí, jejich příbuzným, partnerům a partnerkám. Elektra poskytuje krizovou intervenci, individuální a skupinovou terapii, podpůrnou terapii, odborné konzultace, krátkodobé výcviky, semináře, kurzy.

KOORDONA - koalice organizací proti domácímu násilí

Dobrovolné účelové seskupení organizací, které se zabývají přímou i nepřímou pomocí ženám - obětem domácího násilí.

Profem – konzultační středisko pro ženské projekty

Je ženská nezisková organizace pracující na poli lidských ženských práv. Těžištěm je bezplatné právní poradenství a právní pomoc ženám, které se dostaly

do styku s (nejen domácím) násilím. Právní poradenství a právní pomoc jsou nabízeny v Praze, Brně a Mostu.

Zaměřuje především na společenské oblasti, v nichž dochází k porušování lidských ženských práv - jedním z jejích těžišť práce tak je i téma násilí na ženách, zejména domácí násilí (DN). Na tomto poli spolupracuje s organizacemi a institucemi z neziskové i státní sféry. V roce 1998 proFem o.p.s. zahájila modelový právní projekt AdvoCats for Women - právní pomoc ženám-obětem násilí, jež se v současné době vyvíjí v centrum právní pomoci pro ženy oběti násilí. Jedním z cílů proFem o.p.s je vzbudit zájem státních orgánů o DN a ovlivnit legislativu týkající se tohoto tématu. Více informací naleznete na www.profem.cz.

ROSA – informační a poradenské centrum pro ženy, oběti domácího násilí

Informační a poradenské centrum Rosa nabízí bezplatnou komplexní psychosociální pomoc ženám – obětem domácího násilí a azylové ubytování v domě a bytech s utajenou adresou pro ženy-oběti domácího násilí a jejich děti. už od roku 1993-

V případě potřeby svým klientkám a jejich dětem ROSA zajistí ubytování v azylovém domě či bytech s utajenou adresou, které provozuje. Ženám-obětem domácího násilí je k dispozici i krizová linka na tel. +420 602 246 102. ROSA se zaměřuje i na prevenci domácího násilí - pořádá školení pro odbornou i širší veřejnost, vydává informační letáky, brožury a publikace, spolupracuje s médii. ROSA intenzivně spolupracuje s dalšími neziskovými organizacemi z České republiky i zahraničí i se zástupci státních orgánů, politiky a odborníky. Více informací naleznete na stránkách

www.rosa-os.cz.

V rámci pomoci jsou provozovány **bezplatné** telefonní linky (např. DONA viz výše), které fungují jako poradna pro různé druhy otázek domácího násilí.

Obrovskou výhodou je jejich dosažitelnost po dobu 24 hodin, anonymita, informace o právních intervenčních možnostech, zprostředkování ochranného ubytování, psychosociální intervence, v jednotlivých případech i poradenství s návštěvou na místě (např. v bytě, nemocnici). **(32-41)**

5.1.2. ve světě

Amnesty international

Celosvětové hnutí lidí, kteří vedou kampaně za mezinárodně uznaná lidská práva. Každý člověk prožívá všechna lidská práva, která jsou zakotvena ve Všeobecné deklaraci lidských práv a dalších mezinárodních aktech o lidských právech. Nepodporuje ani nestojí v opozici vůči žádné vládě ani politickému systému, nepodporuje ani neoponuje názorům obětí, jejichž práva se snaží chránit. Zaměřuje se pouze na nestrannou ochranu lidských práv.

Tato organizace byla založena v roce 1961 britským právníkem Peterem Benensonem a v současné době má více než 1,8 milionu členů, sponzorů a pravidelných přispěvatelů z více než 150 zemí a regionů světa. Přestože pocházejí z různých prostředí a mají často odlišná politická a náboženská přesvědčení, jsou jednotní ve svém odhodlání pracovat pro svět, kde může každý požívat lidská práva.

Ústředím organizace je Mezinárodní sekretariát v Londýně, který má okolo 410 zaměstnanců a 120 dobrovolníků z více než 50 zemí světa. Hnutí AI sestává z více než 7 800 místních skupin tvořených převážně mládeží, různými specialisty i odborníky ve více než 100 zemích a územích. V 58 zemích pracují národně organizované sekce a ve 22 zemích a oblastech další, níže postavené koordinační struktury (centra).

Každoročně členové Amnesty international z celého světa spojí své síly v jedné nebo dvou hlavních kampaních . Tyto hlavní kampaně zahrnují informování veřejnosti o otázkách lidských práv, nátlakové akce na vlády a těsnou

spolupráci s místními aktivisty za lidská práva a dalšími příbuznými organizacemi, a tím vším se snaží dosáhnout pozitivní změny a posunout stav věcí k normálu. Např. v roce 2004 byla zahájena kampaň STOP NÁSILÍ NA ŽENÁCH.

Dále existují tzv. kampaně za jednotlivce pokud je potřeba neodkladná akce ve prospěch lidí v bezprostředním nebezpečí vážného porušení práv, dobrovolníci po celém světě jsou na to upozorněni a během několika dní pošlu tisíce dopisů, faxů a e-mailů. Jsou to případy jako např. mučení, kamenování žen, znásilňování jako trest za cizoložství manžela apod. (v roce 2004 z celkového počtu 344 urgencí došlo ve 166 případech ke zlepšení.)

V některých zemích např. Sierra Leone, je domácí násilí bráno jako zcela normální jev, který patří k manželství a žena ani děti nemají nárok se proti tomu bouřit. Dokonce někde jsou ženy trestány, protože jsou obětí domácího násilí. Je jim vyhrožováno od představitelů státu či náčelníků, že když budou o tomto problému mluvit, budou samy potrestané. Další příklad je z Jamajky, kde pro mnoho žen a dívek je domácí násilí spojeno s násilím sexuálním a vdané ženy často nejsou chráněny před znásilněním v manželství. Taková znásilnění totiž nejsou, vzhledem k obtížné stíhatelnosti, trestným činem. Následkem sexuálního násilí se navíc šíří sexuálně přenosné nemoci typu HIV/AIDS.

Samozřejmě, že tyto informace se týkají států, které nepatří mezi vyspělé jako je Afghánistán, Albánie, Jamajka, Kamerun, Kolumbie, Sierra Leone, apod. . Ale k mému úžasu jsem mezi těmito státy zaregistrovala i Japonsko, či Francii. Konkrétně o Francii jsem se dočetla údaj, že každé 4 dny zemře jedna žena rukou svého partnera, což je alarmující a překvapující informace.

Liga lidských práv – program Domácí násilí

Se sídlem v Brně poskytuje komplexní přímou pomoc obětem domácího násilí a doplňkově také obětem znásilnění a sexuálního zneužívání. Pomáhá zejména

formou psychologického a právního poradenství, poskytuje krizovou intervenci, sepsání právních podání, doprovod na úřady a k soudu, zprostředkování azylového ubytování, zprostředkování kontaktu na další odborníky.

tel.: 545 245 996 (v pracovní dny 9 – 17 hod.); help linka: 737 834 345 (denně 7–22 hod.). Od roku 2004 spolupracuje na **mezinárodní úrovni** s Mezinárodní federací lidských práv se sídlem v Paříži.

Světová organizace proti mučení, Asociace pro zabránění mučení (sídlo v Ženevě)....

Některé významné domácí i mezinárodní akce, které proběhly v České republice k problematice domácího násilí v posledních letech.

- V roce 2001 realizace **prvního reprezentativního výzkumu** o domácím násilí v ČR.a vznik telefonní linky nepřetržité pomoci **DONA**.
- 2002 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR vznikla **Aliance proti domácímu násilí**. Od tohoto okamžiku začíná komunikace projektu probíhat pod hlavičkou Aliance proti domácímu násilí (dále APDN), která zastřešuje veškeré jeho aktivity.
- **2003 V Praze a Ostravě se uskutečnila výstava americké fotografky Donny Ferrato**, která vytvořila unikátní kolekci snímků na téma domácí násilí.

- **Projekt Tiší svědci**

Tento projekt připomíná ženy, jejichž život byl násilně ukončen v důsledku domácího násilí, poprvé byl v České republice zorganizován sdružením ROSA 25. listopadu 2003 (Mezinárodní den proti násilí na ženách)

- **Kampaň proti domácímu násilí na ženách** vyhlásilo v roce 2003 10 neziskových organizací z různých regionů České republiky, které se v rámci své činnosti zabývají problematikou domácího

násilí vůči ženám: ROSA (koordinátor kampaně), Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, ProFem, Slezská diakonie - poradna ELPIS a Ženy bez násilí.

- **2004** v únoru byla založena **Expertní skupina Aliance proti domácímu násilí**.
- **2005** zahájení dvouletého projektu **„HRÁZ - Pomoc obětem domácího násilí a zvláště zranitelným obětem násilných činů“**
 - Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR schválila **Návrh zákona na ochranu před domácím násilím**
- **2006** 31.3. podepsal prezident republiky Václav Klaus **zákon na ochranu před domácím násilím** vypracovaný expertní skupinou Aliance proti domácímu násilí, který 14.3. schválil Parlament ČR. Zákon nabývá účinnosti 1.1.2007.
- **2007** **mezinárodní kongres na téma „Právek proti domácímu násilí“** konaný v Praze 7-10.1.2007 (33)

6. L e g i s l a t i v a

Domácí násilí bylo dlouhou dobu považováno za jev, který nelze regulovat zákonem. Bylo chápáno spíše jako věc soukromá, do které nemá společnost co mluvit, což koneckonců dokládá i samotný právní řád. Jednání agresora byla postižitelná zpravidla pouze v mezích přestupkového zákona ²⁾. Trestní postih se uplatnil až v těch nejzávažnějších případech, kdy došlo např. ke znásilnění partnera nebo mu bylo ublíženo na zdraví nebo životě. Tento stav byl neúnosný, a proto bylo nutné zahájit legislativní práce za účelem vytvoření efektivních obranných mechanismů.

Je nutné si znovu připomenout dva nejvýznamnější specifické znaky domácího násilí, které v podstatě stěžují práci policistů a ostatních orgánů podílejících se na řešení domácího násilí

- oběti znají velmi dobře pachatele a navíc s ním sdílejí mnoho společného (děti, byt, bankovní účty, majetek , okruh příbuzných a známých, aj.)
- blízké vztahy blokují ochotu oběti trestný čin oznamovat a spolupracovat s policií a soudy

Prvním významným krokem k překonání stávajícího stavu bylo zařazení nové skutkové podstaty trestného činu týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě do § 215a trestního zákona ³⁾, **s účinností od 1. června 2004**. Úmyslem zákonodárce bylo jednak obecně postihnout pod hrozbou trestní sankce jednání, které má povahu týrání, a to jak fyzického, tak i psychického, jakož i dát oběti domácího násilí účinnější nástroj k ochraně před závažnějšími a trvajícím útoky agresora, které do této doby byly postižitelné pouze jako přestupky proti občanskému soužití. Avšak tato kriminalizace domácího násilí reaguje na již spáchané násilí a nepředvídá žádný konkrétní způsob účinné ochrany nebo odborné pomoci obětem. Proto byla v březnu tohoto roku přijata nová legislativní

²⁾ § 49 odst. 1 písm. a),c) a e)

³⁾ zákon č. 200/1990 Sb.

úprava v podobě zákona č. **135/2006 Sb.** , kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (zákon). Nová zákonná úprava, která je **účinná od 1. ledna 2007**, se zaměřuje na samotnou příčinu domácího násilí a prioritně na ochranu ohrožené osoby.

Na základě tohoto zákona je možné násilníka vykázat na 10 dní z obydlí, které obývá se svou obětí. Dosud bylo obvyklé, že oběť (většinou žena), musela utéct ze společného bydliště, a to i s dětmi, a zcela bez prostředků, bez možnosti vyhledat pomoc např. azylový dům . Tato nová zákonná úprava situaci mění právě ve prospěch oběti. Tentokrát je násilník tím, kdo musí opustit společné obydlí a hledat bydlení. Inspirace k tomuto opatření je v rakouském modelu a tamní zkušenosti říkají, že násilníci většinou najdou zastání u svých matek. Z toho důvodu není pravděpodobnost vzniku nové „skupiny bezdomovců“, což by mohl být jeden z argumentů odpůrců tohoto opatření.

Dalším významnou námitkou byl fakt, že bude takový zákon lehce zneužitelný. Podle odpůrců zákona se ženy lehce zbaví nepohodlných manželů, obviní je z násilí a nechají vyhodit z bytu. Avšak vykázání nebude tak jednoduché, jak si možná mnozí myslí. Bude vytvořena hlídková služba policie ČR, která bude profesionálně proškolená a na místě řešit případy domácího násilí. Tato hlídka bude na místě vyhodnocovat situaci s pomocí zvláštní diagnostické metody. Bude se přihlížet na informace o předchozím násilí, svědectví apod. Po všech těchto úkonech teprve policie rozhodne o vykázání násilníka. Pokud bude někdo vykázán na základě nepravdivých informací, pak osoby, které lhaly, se vystavují trestnímu stíhání. Na druhé straně, pokud vykázáný násilník poruší nařízení a vnikne do bytu, bude potrestán.

Zastánci této úpravy v podstatě argumentovali tím, že se nejedná o trest, ale v podstatě jde o změnu chování. Oběť i násilník budou mít čas o své situaci přemýšlet a promyslet, jak postupovat dál. Budou mít možnost obrátit se např. na psychologa. A vzhledem k pachateli bude toto opatření fungovat jako okamžitá (nikoli kriminalizující) reakce na jeho násilné chování.

Jednotlivé projevy domácího násilí je možné posuzovat podle existujících ustanovení trestního zákona chránících zejména fyzickou a psychickou integritu občanů. Příslušná ustanovení jsou zejména v sedmé a osmé hlavě zvláštní části trestního zákona (trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti). (24)

6.1. Vybraná zákonná ustanovení Trestního zákoníku vztahující se k problematice domácího násilí

Domácí násilí v České republice není trestným činem, přesto náš Trestní zákoník obsahuje určitá zákonná ustanovení, která lze k problematice použít. Následují vybraná ustanovení Trestního zákona:

➤ Ublížení na zdraví § 221

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na 8 let. Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav – onemocnění, poranění – který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním z důležitých kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu. (Soudní praxe vychází z toho, že znesnadnění obvyklého způsobu života postiženého, popř. pracovní neschopnost musí trvat nejméně sedm dní).

➤ Ublížení na zdraví § 222

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohyzdění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví.

➤ **Omezování osobní svobody § 231**

Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody až na 10 let. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jimž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění.

➤ **Zbavení osobní svobody § 232**

Kdo jiného zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na 3 léta až 12 let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

➤ **Vydírání § 235**

Kdo jiného násilí, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Může být potrestán odnětím svobody až na 12 let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůžka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželského nebo rodinného života apod.

➤ **Útisk § 237**

Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na 6 měsíců. Pachatel zde neužívá násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v

těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

➤ **Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 197a**

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na 1 rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele výhrůžky splnit (např. výhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovolit, že je způsobil poškozenému takovým způsobem, že pachatel se je vědo toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.).

➤ **Znásilnění § 241**

Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na 2 léta až 15 let. Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví, vztahu k pachateli (za ženu v tomto smyslu je třeba považovat i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůžka bezprostředního násilí je taková pohrůžka z níž bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka. Donucením ženy k souloži se rozumí překonání vážně míněného odporu ženy a podlehnutí ženy při seznání beznadějnosti kladení odporu, s ohledem na to, že ji pachatel za použití násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nedal žádnou možnost odpor projevit. O zneužití

bezbrannosti půjde tehdy, je-li žena bez přičinění pachatele v takovém stavu, ve kterém není vzhledem k okolnostem činu schopna projevit svou vůli, pokud jde o pohlavní styk pachatele, popř. v kterém není schopna klást odpor jeho jednání. Za bezbrannost lze považovat stav bezvědomí v důsledku mdloby, požití alkoholických nápojů nebo choroby. Za stav bezbrannosti je možné považovat i hluboký spánek. Bezbrannou je rovněž dívka, dítě, které je vzhledem k dětskému věku tak nedostatečně vyspělé, že není ani schopno posoudit význam odporu pro vynucované souloži. (Uvedl-li pachatel lstí ženu do stavu bezbrannosti v úmyslu zneužít tento stav k vykonání soulože, půjde o znásilnění za použití násilí).

➤ **Pohlavní zneužívání – zneužití osoby mladší 15 let § 242**

Kdo vykoná soulož s osobou mladší 15 let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobody na 1 rok až 15 let. Toto ustanovení provádí důslednou ochranu všech osob mladších než 15 let před jakýmkoli útoky na jejich pohlavní nedotknutelnost. Pohlaví zneužitých osob není rozhodující, chráněni jsou chlapci i děvčata a to bez ohledu, zda jsou již fyzicky pohlavně dospělí či nikoliv, zda jsou pohlavně dosud nedotčeni, není ani rozhodné, z čí strany vzešla k pohlavnímu zneužívání iniciativa, zda zneužitá osoba dala k pohlavnímu styku souhlas či nikoli. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených (např. ohmatávání prsou nebo pohlavních orgánů, líbání na tato místa apod.), které směřují k sexuálnímu vzrušení pachatele. Nemusí vždy jít jen o aktivní činnost pachatele, ale i o aktivní jednání poškozené osoby (např. ohmatávání pachatelova pohlavního údu). Pohlavní zneužívání jiným způsobem než souloží se může dopustit osoba stejného pohlaví jako poškozený.

➤ **Pohlavní zneužívání – zneužití závislosti osoby § 243**

Kdo zneužívá závislosti osoby mladší než 18 let nebo osoby svěřené jeho doзору, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo kdo takové osoby,

zneužívaje její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije, může být potrestán odnětím svobod až na 2 léta. Tímto ustanovením je chráněna lidská důstojnost pohlavní sféry jednak osob mladších než 18 let, jednak osob starších, avšak svěřených doзору pachatele a to přes útoky, při nichž pachatel zneužívá závislosti takových osob. Chráněny jsou osoby jak ženského tak i mužského pohlaví.

➤ **Opuštění dítěte § 212**

Kdo opustí dítě, o které má povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví je tím nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 6 let. Ustanovení chrání řádnou výchovu a výživu dětí ze strany osob, které mají povinnost o ně pečovat. Poškozeným může být nejen dítě, které si samo nemůže opatřit pomoc, tedy zpravidla dítě předškolního věku. Může jít ale i o starší dítě, pokud vzhledem ke své nesamostatnosti, stejně jako vzhledem k podmínkám prostředí, kde zůstalo opuštěné, není schopno se samo vymanit z hrozícího nebezpečí.

➤ **Zanedbání povinné výživy § 213**

Kdo neplní, byť z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného, může být potrestán odnětím svobody až na 3 léta. Jedná se o povinnost, která vyplývá ze zákona o rodině.

➤ **§ 215 Týrání svěřené osoby**

(1) Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.

§ 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě

(1) Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.

Ustanovení §215 chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. je odkázána na péči jiných osob.

Týrání je zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti, krutosti, bezcitnosti, bezohlednosti, bolestivosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Pachatelem může být jen ten kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (tedy nejen rodiče, ale i příbuzní, učitelé, vychovatelé, ošetřovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

Dle §215a se bude týrání týkat jak osob blízkých, tak i jiných osob žijících ve společném obydlí (resp. ve společné domácnosti)

Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvajících. Výše trestu u všech uvedených trestných činů závisí na způsobeném následku a pohnutce jednání pachatele. **(28) (29)**

Souhlas poškozeného se stíháním osoby blízké se u tohoto trestného činu nevyžaduje.

6.2. Nejčastější trestné činy páchané v souvislosti s domácím násilím

Trestné činy nejčastěji páchané v rámci domácího násilí:

§ 197a Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci

§ 202	Výtržnictví
§ 215a	Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě
§ 221, 222	Ublížení na zdraví
§ 231	Omezování osobní svobody
§ 235	Vydírání
§ 237	Útisk
§ 238	Porušování domovní svobody
§ 241	Znásilnění
§ 249a	Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytového prostoru
§ 257	Poškozování cizí věci

Ustanovení § 163 trestního řádu dává oběti v některých výše uvedených případech (§ 197a, § 221, § 231 odst. 1,2, § 235 odst.1,2, § 249a, § 257) dispoziční právo, které se vztahuje na zahájení trestního stíhání pachatele. Povinností policejního orgánu je poučit poškozenou osobu – oběť o tomto právu. Nedá-li oběť souhlas k trestnímu stíhání pachatele nebo vezme-li zpět svůj předchozí souhlas s trestním stíháním, nelze další trestní stíhání konat.

6.3. Rakouský model řešení domácího násilí

V Rakousku vstoupil „Sicherheitspolizeigesetz (SPG)“ - zákon proti domácímu násilí v platnost 1. května 1997 a umožňuje policii vykázat násilníka z bytu nebo domu. 1. ledna 2000 byl novelizován a tento zákaz platí na 10 dní pro agresora. Potřebuje-li oběť tuto ochranu prodloužit, musí během této doby požádat soud, aby vyslovil „Einstweilige Verfügung“, prozatímní nařízení. Takto podaná žádost prodlužuje zákaz vstupu o dalších 10 dní a během této doby musí příslušný rodinný soudce rozhodnout, jaká další ochrana má být oběti poskytnuta. Vykázání v Rakousku není podmíněno souhlasem oběti a může se vztahovat i na další prostory mimo společné obydlí (např. pracoviště oběti,

mateřská škola atd.). Jsou zřízena intervenční centra, která jsou zajišťována nevládními institucemi. 9. prosince 2004 bylo rozhodnuto Národní radou o další novele zákona, která pojednávala o zřízení ústřední databáze na ochranu před domácím násilím. V praxi to znamená, že policie a její příslušníci po celém Rakousku budou mít napříště nepřetržité potřebné informace k rychlému vyhodnocení nebezpečnosti řešeného případu. Doposud byly všechny důležité informace skladovány jen jako dílčí z „místa činu“ u místní policie. Poslední zkušenosti ukazují, že i pachatelé a domácí násilníci jsou stále mobilnější a sklon k násilí se nemění ani změnou partnera ani bydliště. Jestliže má pachatel více míst pobytu, včetně chaty, chalupy nebo mohou oba partneři bydlet odděleně atd., potom je v případě pouze místní informace k ničemu. Na základě této nové úprava budou data k možnému opakovanému násilí pachatele shromažďována k hromadné k identifikace, kdo je agresor, kde ho hledat, jaké je jeho minulost, která opatření byla proti násilníkovi přijata, jejich začátek a konec. Pokud jde o oběť, uchovávají se taxativně přesně vymezené údaje k dalšímu zlepšení a optimalizaci její ochrany. Jména ohrožených osob nesmí být do paměti ukládána. Ještě jeden důležitý poznatek. Data o násilníkovi se uchovávají 1 rok. Jestliže se během této doby nestane žádný podobný incident, má se za to, že se nyní chová úměrně podle zákona. V případě, že se agresor dopustí opět násilí ať už se stejnou nebo jinou partnerkou, uchování dat se prodlužuje. Toto opatření umožňuje policii včas zasáhnout právě na základě předchozích informací o agresorovi (viz příloha č.3). **(28) (42)**

7. Součinnost zainteresovaných složek při řešení domácího násilí

Policie, soudy, advokáti, orgány sociální právní ochrany dětí, lékaři, krizová centra atd. Jednoduše všichni, kteří jsou zainteresováni do problematiky domácího násilí, do jeho řešení plní dané úkoly ve své linii pravomocí a kompetencí. Avšak pro všechny výše jmenované má tato pomoc jeden důležitý společný rys. Všichni, kteří pracují s lidmi se zkušenostmi s domácím násilím, ať už se jedná o oběť či pachatele, by měli absolvovat speciální odbornou přípravu na toto dané téma. Jedná se především o jasné pokyny, jak a za jakých okolností vyslyšet týranou osobu (není možné , aby se např. tato činnost konala za přítomnosti agresora), jak přistupovat k dětem, jak vést rozhovor, jaké klást otázky atd. Např. policie z prvotního ohlášení na tísňovou linku 158 nemusí rozpoznat, že se jedná o domácí násilí, proto policie ČR pořádá jednorázové semináře s touto problematikou pro všechny policisty, tak aby zasahující policista na místě dokázal rozpoznat znaky domácího násilí a mohl přivolat specialistu na tuto problematiku. Především v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím dne 1.1.2007, je nutné, aby všichni, kteří se budou v této problematice angažovat, byli řádně proškoleni a především byli schopni řešit danou situaci.

P o l i c i e

Jestliže se kohokoliv zeptáte, koho by volal v případě domácího násilí, troufám si říct, že většina dotázaných odpoví - Policii ČR. Není se čemu divit, protože policii je přisuzována ústřední role při řešení domácího násilí. Prostřednictvím nich vystupuje domácí násilí ze soukromí a stává se z něho závažný společenský čin, většinou trestný čin, dostává se na veřejnost. Bohužel se tento zásah uskutečňuje až ve chvíli, kdy dojde k ohrožení života a zdraví lidí, protože policie nemá pravomoc a možnost vstupovat do soukromého života a řešit konflikty v rodinných vztazích..

Policie v tuto prvotní chvíli musí zajistit bezpečnost oběti a pachateli zabránit v dalším protiprávním jednání. Zasahující policisté procházejí speciálními kurzy, jak jednat při incidentu domácího násilí. V případě domácího násilí je nutné, aby se oběť v přítomnosti policistů cítila bezpečně, věřila, neměla obavy vypovídat, proto se policisté učí jak komunikovat s obětí, s ohroženými členy domácnosti (především s dětmi), Dále je nutné, aby zasahující policista věděl jak správně vést vyšetřování a zadokumentování scény domácího násilí. Povinností každého policisty, který zasahuje, je řádné a přesné zadokumentování celého incidentu.

S o u d y

Stejně jako policisté i pracovníci soudů a soudci by měli absolvovat speciální odbornou přípravu a být seznámeni s doporučovaným postupem. Jedná se zejména o jasné pokyny, jak a za jakých okolností vyslýchat týranou osobu, jaké programy převýchovy pro pachatele jsou akreditovány státem atd. Největší problém u nás při řešení domácího násilí představuje skutečnost, že oběť násilí nedokáže podat trestní oznámení na pachatele, na blízkého člověka. V zahraničí se proto z tohoto důvodu čím dál víc prosazuje názor oprostít oběť od zodpovědnosti za rozhodnutí o stíhání násilníka. Např. V některých státech USA se nevyžaduje souhlas oběti se stíháním pachatele, což jasně signalizuje zájem státu o řešení problému domácího násilí bez ohledu na názor oběti.

A d v o k á t i

Pro právníky je řešení případů s domácím násilím velmi náročnou a netypickou záležitostí, proto i oni musí absolvovat speciální přípravu. Zastupování oběti představuje velice složitou činnost, jelikož na jedné straně jsou právníci pro oběť velkou a významnou oporou, ale na druhé straně oběť velmi často špatně se soudem spolupracuje, právě z důvodu vnitř rozpolcenosti.

Sociální péče a ochrana dětí

(zák. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí)

Orgány sociálně právní ochrany dětí poskytují pomoc dětem v různých sociálních situacích, které ohrožují jejich život a zdravý vývoj. Patří sem nejen týrání a zneužívání dětí, ale také násilí, které je pácháno v tom nejbližším okolí, v rodině. V ČR zabezpečují sociálně právní ochranu dětí úřady městských obvodů či městských úřadů magistráty statutárních měst. Každý, kdo ví o případu dítěte strádajícího v důsledku trestného činu či přestupku, by měl informovat sociální pracovníky (telefonicky, písemně, osobně). Oznamovateli je zajištěna anonymita. Sociální pracovník by měl na každé takové oznámení reagovat, zjistit závažnost situace a přijmout opatření k ochraně dítěte.. Bohužel v poslední době bylo zveřejněno několik případů, kdy se sociální pracovníci nevěnovali oznámení, tak jak měli a konec byl tragický (např. Tereška Čermáková).

Orgány sociálně právní ochrany dětí by měly oběti poskytnout (i dalším zúčastněným osobám) rady a informace ve věcech právních (rozvod, sociální dávky atd) . Dle závažnosti případu mohou vstoupit do jednání s dalšími institucemi (policii, soudy aj.). Mohou např. obětem poskytnout doprovod k jednání, poskytnout ubytování v azylovém domě apod..

Zdravotnictví

Stejně jako všechny ostatní výše uvedené složky i lékaři by měli absolvovat speciální přípravu na řešení domácího násilí. Kolikrát se oběť snáz svěří lékaři, kterého zná, než neznámé osobě např. policistovi. Z tohoto důvodu by lékař měl vědět, jak postupovat v této situace, seznámit se s kompetencemi a neoptimálnějšími procedurami při kontaktu s obětí domácího násilí. Protože ani pro lékaře to není typická situace. V případě trestního řízení či jiného právního úkonu hraje právě lékařská zpráva důležitou roli jako důkazní materiál.

Výše uvedené instituce jsou v podstatě ty nejdůležitější a nehlavnější, které se dostávají do kontaktu s ohroženou osobou, ale samozřejmě ještě existuje i

mnoho dalších které jsem nejmenovala jako např. krizová centra, manželské a předmanželské poradny, občanské poradny, linky důvěry atd.

Domácí násilí je doslova vetkané do sociálního prostředí a představuje komplexní problém, který nelze zvládnout pouze opatřením ze strany policistů. Řešení případů domácího násilí vyžaduje interdisciplinární spolupráci více složek, které obvykle přicházejí do kontaktu s ohroženými osobami. **(38), (41), (43)**

PRAKTICKÁ ČÁST

Hlavní poselství

Násilí v rodině není normální!

Nikdo není povinen trpět.

8. J a k s e z a c h o v a t v p ř í p a d ě d o m á c í h o n á s í l í

Domácí násilí není normální jev. Nikdo není povinen snášet ponižování ze strany partnera. První projev násilí je jen začátek. Oběť nesmí věřit slibům a omluvám. Musí hned jednat. Jeho pokora ani ústupky násilníka nezmění. Musí se pokusit zastavit násilí podle svého uvážení. Neví-li jak na to, je potřebné aby vyhledala pomoc nebo ve chvíli akutního nebezpečí volala policii. Pokud je oběť zraněna, či má-li zdravotní nebo psychické problémy, měla by vyhledat okamžitě lékaře, kterého plně informuje o okolnostech těchto problémů a požádá jej o zápis do zdravotní dokumentace. Řešit jeho problém je potřeba, dokud má sílu. Každá situace se dá nějak řešit. Oběť musí mít možnost vyhledat pomoc, podporu a informace v poradnách, krizových centrech, v místě sociální pomoci a dalších institucích. Od 1. 1.2007 tuto činnost zaštiťují intervenční centra, která poskytují sociální, psychologickou a právní pomoc ohroženým osobám. **(38)**

Co potřebuje oběť domácího násilí

- zažít pocit bezpečí
- důvěru a porozumění
- pochopit, že domácí násilí není ani normální ani nevyhnutelné
- zpracovat své zážitky z domácího násilí (ventilovat emoce)
- zbavit se naučené bezmoci (stimulovat víru ve vlastní síly)
- informace a dovednosti pro život bez domácího násilí

Zásady komunikace s obětí domácího násilí

- empatie
- aktivní naslouchání

- potvrzování emocí
- upřímnost (problém domácí násilí je složitý, složitost a další útrapy nelze před obětí zakrývat)
- porozumění (důležité je nikdy nepodmiňovat pomoc tím, že klientka opustí tyрана, musí chápat, že i po nešťastném pokusu o záchranu vztahu bude bezvýhradně akceptována)
- zjistit míru ohrožení oběti (nebezpečnost agresora)
- postupná přeladování z minulosti na budoucnost – stimulování vnitřních sil oběti, pěstování sebevědomí a sebeúcty, obnovování životních iluzí
- zpracování individuálního bezpečnostního plánu – jak se bránit proti DN
- podpora při hledání navazujících míst pomoci (vysvětlit možné trestněprávní kroky, kroky pro řešení sociálních otázek atd.) **(42)**

9. S k u t e č n é p ř í b ě h y

1. příběh

paní Tereška: „Styděla se, že si vzala chlapa, který pije.“

Synové paní Terešky se začali bát chodit ze školy domů. Jejich táta byl notorik. Měli strach, co je doma zase čeká. Byli svědky fyzického napadání své mámy, slovních útoků, urážek a ponižování. Když se starší hoch snažil tátou usměrnit, začal sklízet rány a urážky i on. „Na popud staršího syna jsem našla odvahu jednat,“ říká paní Tereška.

Manželovi do té doby stále dávala šanci, věřila, že se může změnit. Naposledy vydržel nepít devět dní. „Zažívala jsem jeho abstináky, krmila ho, dodávala podporu. Devátý den do toho znovu spadnul. Ten večer jsem se rozhodla. Vzali jsme doklady a učení dětí, pro syny jsem sbalila oblečení. Já si nevezala nic. Zapomněla jsem na sebe,“ popisuje Tereška útěk z domova. Ráno se syny zazvonila u dveří azylového domu. Azyl přijaly obě děti s nadšením. Oddechli si. Přestal je svazovat strach. Když starší chlapec zjistil, že máma si nic z domova nevezala, dodal si odvahu a vrátil se pro pár věcí. Otec jeho příchod nevnímal. Vyspával své další alkoholické opojení.

Pád podnikatele

„Alkohol v mém manželovi vyvolával vždycky agresí. Zprvu se jen hádal, zpochybňoval své otcovství, urážel mě a ponižoval. Pak mě začal fyzicky napadat,“ vzpomíná Tereška. Před dětmi, dokud byly opravdu malé, vše úspěšně tajila. I před lidmi v okolí. Svě modřiny a šrámy zdůvodňovala vlastní nešikovností a pády. Styděla se, že si vzala chlapa, který pije. „Ráno zíral na mé modřiny a šrámy. Házel vinu na mě, že jsem ho nejspíš vyprovokovala. Váhal, kdo je normální. Klečel a brečel, sliboval, že přestane pít. Opět jsem mu uvěřila.“

Její muž, zprvu úspěšný podnikatel zvyklý na množství peněz ve vlastní peněžence, dokázal být ve střízlivosti pozorný manžel. Tereška se starala o děti, on byl hlava rodiny, chlap schopný vydělat. Nedokázal ale šetřit. Pak přišel pád.

„Podnikání manželovi nevyšlo, styděl se za sebe. Začal být tajný pijan. Po bytě jsem nacházela ukryté láhve. Nejspíš se na sebe nedokázal koukat jako střízlivý. Pak už potřeboval pít od rána do večera,“ říká Terežka. Agrese alkoholika se začala stupňovat.

Výzva k sebevraždě

V té době paní Terežce umírala máma. Lékaři jí nedávali žádnou šanci. „Máma umřela. Na stole leželo parte a já se nedokázala ubránit slzám. Myla jsem nádobí a brečela. Manžel pil jako obvykle a s rostoucí dávkou alkoholu mi začal nadávat. Nesnesl mé slzy, křičel, že jsem blázen. Vytočil číslo Bohnické psychiatrické léčebny a žádal, aby pro mě přijeli,“ líčí paní Terežka psychický teror, kterému přestávala čelit.

Když opilec zjistil, že sanitka nepřijede a smrt manželčiny mámy je důvodem k slzám, prásknul telefonem a spustil další lavinu slovních útoků. „Křičel, ať se zabiju, vyzýval mě k sebevraždě. Vzala jsem do ruky nůž,“ svěřuje se žena. Ostří nože projelo její levou paží. Bezmyšlenkovitě splnila příkaz svého tyрана. Bolest jí vrátila do reality. „Bože, co jsem to udělala,“ problesklo její hlavou. To už u ní byli oba synové. Přiběhli z vedlejšího pokoje na pomoc.

Opora v synovi

S příchodem do azylového domu si paní Terežka našla novou práci. Kus odpovědnosti na sebe převzal i starší chlapec. „Po škole chodí na brigády. Snaží se vydělávat, drží nás nad vodou,“ oceňuje Terežka svého syna a v jejích očích se objevují slzy.

Se svými syny počítá každou korunu, splácení dluhy, aby nepřišli o družstevní byt, který museli ze dne na den opustit. Na bydlení v azylovém domě si Terežka přivydělává úklidem.

„Manžel je teď v léčebně. Nechci se už k němu vrátit. Jen z lítosti vztah nevybudujete. Doma jsem nebyla nic, jen samotář v bytě. Zapomínala jsem, že jsem člověk. Byla jsem jen ta, která se o všechno musí starat. Synové ztratili úctu

k tátovi, starší se s ním odmítá stýkat. Dnes jsem někdo úplně jiný. Chci být ženská s úsměvem. Nechci na děti přenášet negaci. Chci jim dát klidný domov.“

2. příběh

Výpověď klientky A. B.

Do azylového domu A. jsem se nedostala náhodou. Dnes už to vím, přestože zprvu mi to tak nepřípadalo.

Prožila jsem se svým manželem téměř dvacetileté manželství. Vychování v křesťanském prostředí, oba věřící, uzavřeli jsme sňatek církevní. Oba jsme věřili, že ke šťastnému manželství, které dokáže překonat všechny útrapy života, nestačí jen zamilovanost, ale je nutná každodenní zodpovědná práce na partnerském vztahu a že je „marné každé lidské počínání bez Božího požehnání“. Věřili jsme, že Bůh nám žehná.

Narodily se nám tři zdravé děti, které jsme si přáli a díky tomu, že se manželovi dařilo v jeho zaměstnání i v dalších aktivitách, zdálo se, že nic nestojí této rodině v cestě za štěstím.

Po narození prvního ze tří dětí jsem se po mateřské dovolené do zaměstnání již nevrátila. Po třech letech se narodil další syn a po čtyřech následovala dcera. Manžel stačil finančně zajišťovat chod domácnosti a žili jsme v posledních několika letech dokonce v přepychu.

Naše manželské role se tak striktně rozdělily hned po narození prvního dítěte a postupně se tak začaly oddělovat i naše společné zájmy. O děti jsem se starala téměř výhradně já, protože jsem nechodila do zaměstnání a pobývala s nimi doma. Manžel se staral o finanční zajištění rodiny a vzhledem ke zvyšující se časové náročnosti jeho povolání a četných společenských aktivit, s dětmi sám nikdy nepobýval a společně s námi trávil pouze část večera a víkendy. Přestože dával najevo, že je rád otcem tolika dětí, nenašel k nim nikdy upřímný vztah. Večery jsme trávili konverzací na výhradně jeho témata. O víkendech se zabýval studiem, případně zábavami, které nekonvenovaly potřebám dětí. Docházelo tak k situacím, které se mohly zdát okolí nepochopitelné, totiž že v pohodlí a přepychu

jsme se my, já a děti, nudily a postrádaly lásku manžela a otce, která nám v našem vzájemném vztahu scházela.

Manžel již od začátku našeho vztahu projevoval tendenci reagovat na stresové situace chováním, které bych já laik nazvala „hysterické“. Tyto záchvaty však nebyly časté a připisovala jsem je soužití s jeho matkou, která byla velmi autoritativní. Po narození dětí se frekvence „záchvatů“ zvyšovala a já začala vítat, že stále více času věnoval zaměstnání a aktivitám mimo domov. Nemám ráda konflikty a toto byl způsob, jak se jim aspoň zčásti vyhnout.

V době, kdy to naše finanční poměry dovolily, začal manžel jezdit na „pracovní“ dovolené, což byla zpravidla návštěva některého z mnoha mezinárodních kongresů spojená s pobytem u moře. Protože jsem věděla, že jeho povolání s sebou nese psychické vyčerpání a že si při svém pracovním nasazení zaslouží pořádný odpočinek, kterého by s rodinou nebyl schopen dosáhnout, jeho cesty do zahraničí jsem schvalovala. Paradoxně to prospívalo k obnově psychických sil i mně a dětem. Oba synové v té době již měli zjevné potíže psychického charakteru, které se projevovaly např. zvýšeným neklidem, tiky, nesoustředěností ve škole a enuresí. Manžel tyto obtíže bagatelizoval a zakazoval mi návštěvu odborných lékařů.

V posledních dvou letech manželství se naše rozpory vyhroutil tím, že manžel nezvládl citový vztah ke své asistentce. Žárlivé scény přenášel i do domácího prostředí. Já jsem se naivně domnívala, že mu jako věrná, oddaná a milující manželka mohu pomoci i v takovémto problému. Nekonečné večery jsme věnovali diskusím na témata, která se týkala záchrany našeho manželství. Výsledkem byly celý jeden rok probíhající návštěvy manželského poradce, které pro mne znamenaly velikou naději. Očekávala jsem od nich nejen zlepšení současné neúnosné situace, ale dokonce i obohacení našeho manželství o hodnoty, které od začátku scházely. Mezi dílčí úspěchy patřilo celkové uvolnění do té doby již neúnosného rodinného ovzduší způsobeného autoritativním postojem manžela, odtabuizování některých témat a zdánlivé citové odpoutání manžela od jeho

asistentky. Přestože jsem tomuto prvořadému úkolu podřídila nejen můj veškerý osobní život, ale i rodinný pořádek, nakonec se vše začalo vracet do vyjetých kolejí.

V té době jsem náhodou odhalila, že „pracovní“ dovolenou s manželem tajně sdílela jeho nová asistentka a poté i to, že všechny předchozí sdílel se svou bývalou asistentkou. Ani tehdy jsem „neházela flintu do žita“ a věřila, že toto odhalení naopak pomůže konečně k radikálnějšímu řešení naší manželské krize. Dočkala jsem se jen ignorance ze strany manžela a teprve tehdy jsem svůj boj za záchranu manželství vzdala.

Vychována křesťanskými zásadami jsem do posledního okamžiku věřila, že rozvod není řešením, že je třeba se snažit o řešení v rámci manželství. Viděla jsem však, že moje psychické i tělesné síly se dostaly na svou hranici a že tato vleklá situace silně narušuje také zdravotní stav dětí. Rozhodla jsem se tedy pro rozvod. Zkusila jsem si o něm promluvit s manželem v rozumném a smířlivém duchu, dostalo se mi však odpovědi v podobě psychického a fyzického násilí. Utekla jsem se dvěma dětmi s doslova jedním kufrem ke známým, odhodlána bránit naše zdraví a důstojnost. Ještě týž den jsem sehnala krizové desetidenní ubytování v Dětském krizovém centru. Navštívila jsem lékařskou pohotovost a policii. Během dalších deseti dnů jsem sháněla volné místo pro svou rodinu v mnoha pražských krizových zařízeních a naštěstí pro nás mne s dětmi přijali v azylovém domě „A“.

„A“ není typickým představitelem azylových domů, je to psychosociální centrum, kde kromě krizových i dlouhodobých pobytů je možno (v případě dlouhodobého pobytu i povinno) využít služeb sociálních pracovníků i psychologů. Po úvodních pohovorech jsme se tak stali na sedm měsíců členy velmi zvláštní komunity. Velmi rychle jsem se seznámila se spolubydlícími ženami a jejich dětmi, a to nejen díky společným pobytovým prostorám, ale především díky pravidelným setkáním všech ubytovaných žen s psychologem (tzv. skupina) a pravidelnými schůzkami všech ubytovaných žen se všemi

zaměstnankyněmi (tzv. komunita). Obě akce byly pro všechny pobytové klientky povinné.

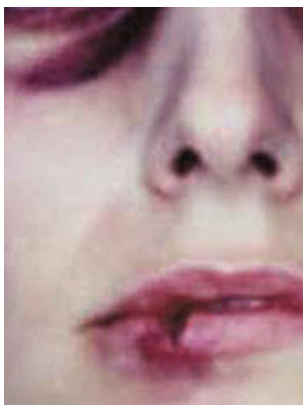
Přestože v popředí mého zájmu stálo vyřešení především sociální situace – brzy jsem si našla zaměstnání, zajistila dětem bližší školu a školku a našla si právního zástupce, též jsem si brzy uvědomila potřebu a užitečnost psychotherapeutického programu. Zdánlivě nekonečné a zdánlivě stále stejné líčení mého příběhu a poslouchání příběhů ostatních klientek mělo po čase blahodárný účinek v postupném uvědomování si příčin krize, do které jsem se po mnoha letech partnerského vztahu dostala. Toto sdílení cizích osudů mi pomohlo nahlédnout na sebe „zvenku“ a uvědomit si své vlastní projevy a chování očima druhých. Mělo též obrovský dar podpory a upřímné solidarity v hledání řešení z této krize. Skutečnost, že klientky nastupují svůj pobyt v A. v odlišném časovém období a nemají tedy za sebou stejné období zkušeností s psychoterapií, pomáhá ještě spíše si tyto zkušenosti uvědomit a případně je předávat.

Měla jsem možnost pobýt v azylovém domě celé půlroční období. Viděla jsem ženy, které tak jako já přicházely zbité, ponížené a často špatně orientované v nastalé situaci. Přišly do skutečného azylu s přesvědčením, že sobě a dětem zachraňují holý život. Postupně se uklidňovaly, zajistily si potřebné zázemí a zvyšovaly si své sebevědomí. Postupně též začaly vyřizovat své záležitosti na úřadech, našly si zaměstnání, řešily právně péči o děti, rozvod a bytovou situaci. Pro většinu z žen čas strávený v azylovém domě nestačil na odstranění všech problémů spojených s jejich novou životní situací, ale téměř všem tento pobyt pomohl k získání odvahy, nových sil a směru do nové životní etapy. Já patřím mezi ně, jsem za to vděčná. (40)

3.příběh

paní Kamily

Do třinecké poradny pro oběti násilí, týrání a zneužívání Elpis přišla paní Kamila, která dlouhodobě procházela peklem domácího násilí.

Domácí násilí

*Autor: Womankind
worldwide*

Paní Kamila je pohledná žena ve středních letech. Profesí zdravotní sestra. Její život se v uplynulých deseti letech změnil v peklo. Psychické týrání přešlo ve fyzické násilí. Manžel ji mlátil téměř denně. Modřiny, podlitiny, otřesy mozku. Lidé z okolí to viděli. Nikdo nepomohl. "Jedenkrát mi sousedé opravdu pomohli, když se mě manžel rozhodl utopit ve vaně. Přišli a z té vany mě vytáhli, takže jsem tu noc zůstala u sousedů. Ale stejně se musíte vrátit zpět, a to jen z toho důvodu, že tam máte děti. Jinak se buďto nechtěli plést, zasahovat nebo opravdu nevěděli jak."

Paní Kamila měla rodinu daleko. Nebyl nikdo, za kým by šla. Z manžela měla chronický strach. Týrání snášela neskutečně dlouho. Právník Josef Zubek, který se věnuje problematice domácího násilí, se s podobným případem nesetkal. V čem je jeho výjimečnost? "V té době, která uplynula od prvního okamžiku, kdy začaly projevy toho násilí. Deset roků, to je dost dlouhá doba."

Týraná žena se několikrát chtěla rozvést, dohoda však nebyla možná. Muž byl proti. Podle paní Kamily se choval jako neomezený vládce. Zajímá vás, o co ho ona a její dcery musely žádat? "O všechno. Pustit si televizi, cokoliv si vzít k jídlu. Prostě všechno bylo manžela a měl na to výhradní právo pouze on. Když jste třeba nepožádal, mně osobně řekl - udělala jsi chybu, přijdeš za mnou a já si vymyslím trest. Když jsem mu dala do kávy dvě kostky cukru, bylo to špatně, když jednu, bylo to špatně, když jednu a půl, bylo to taky špatně. Takže všechno bylo špatně."

Oběti domácího násilí podobně jako paní Kamila dostávají do bludného kruhu. Z agresora mají strach a bojí se o tom, co se děje doma, mluvit. Navíc se stydí, že ve vztahu selhaly. Jakou další chybu dělají z pohledu policie? "V tom, že oni sami nejsou přesvědčeni, že chtějí tu věc dořešit do zdárného konce. Mají

pocit, že když se jen zmíní, že nějaký takový problém je, to všechno další vezme na svá bedra někdo jiný a vlastně se to začne řešit bez jejich účasti. Je to ale přesně naopak. Ta účast je nutná," říká policista Marek Sýkora z Třince.

Vedoucí tamní poradny pro oběti násilí, týrání a zneužívání Elpis Pavla Golasovská upozorňuje na další společný rys obětí domácího násilí. Často si neuvědomují, že bití nepatří do normálního života a že chyba není na jejich straně. "Ten člověk v důsledku dlouholetého ponižování, zesměšňování, urážek vlastně nabude pocit, že on za všechno může sám. Že on je vinný tím stavem, který v tom vztahu je."

Případ paní Kamily skončil tragicky. Zhruba před rokem při jedné z nekonečných hádek provázených bitím svého muže zabila. Soud jí vyměřil osm let nepodmíněně. Paní Kamila se odvolala a teď čeká na nový verdikt. Co by poradila ženám, které manžel po psychickém týrání poprvé udeřil? "Pokud by dostala tu druhou facku, sbalit se a jít. Dřív, než budou děti. Prostě se nebát, ať to opravdu nepadne někam, kde už to člověk nemůže koordinovat a kde to nezvládne."

Přestože je případ paní Kamily celkem výjimečný, domácí násilí ojedinělé není. Poradna Elpis, která působí kromě Třince taky v Havířově a Karviné, slouží něco přes dva roky. Za tu dobu měla 360 klientů. **(44)**

10. D o t a z n í k o v é š e t ř e n í

„Povědomí společnosti o domácím násilí v ČR“

10.1. C í l e p r á c e

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit povědomí společnosti o domácím násilí. Z mé práce by mělo vyplynout, zda je v současné době poskytováno více informací o tomto závažném problému, který není v žádném případě pouze soukromou záležitostí, ale naopak se týká celé společnosti. Velmi často se totiž jedná o závažný trestný čin a nikdo by neměl být lhostejný k této skutečnosti. Z tohoto důvodu jsem se ze svého výzkumu pokoušela zjistit jaký je stav informovanosti české veřejnosti o domácím násilí. Stále se totiž domnívám, že i přes vysokou medializaci této problematiky, stále mnoho lidí nemá dostatek informací. Pomocí dotazníků jsem chtěla zjistit, které formy domácího násilí veřejnost zná, kde by jako oběť hledali pomoc a zda si myslí, že násilí v rodinách je soukromou věcí nebo kdo se podle dotázaných stává nejčastější obětí domácího násilí. Dále mne zajímalo, jestli dotázané osoby mají s domácím násilím vlastní zkušenost, či se s ním setkali v jakékoliv jeho podobě. Z výzkumu by měly vyplynout informace, jak česká společnost nahlíží na tuto problematiku, jaké má představy o pojmu domácího násilí, do jaké míry je informována o způsobech reakce na domácí násilí, o možnostech pomoci a představy výskytu domácího násilí, o obětech, o pachatelích apod. Výzkum by měl dát odpověď, zda se stále většina lidí domnívá, že nejčastější obětí domácího násilí jsou ženy, že domácí násilí je soukromou věcí, pachatelem domácího násilí jsou především nevzdělaní lidé, který druh násilí je nejčastější. Jedna z otázek byla směřována k tomu, zda je dotázaná osoba schopna reagovat při incidentu domácího násilí, jak by tuto situaci řešila.

Domácí násilí je odborníky označováno za vůbec nejrozšířenější formu agrese mezi lidmi, která díky své vysoké latenci, je v podstatě

nekontrolovatelná. Jedná se o jakoukoliv formu násilného chování, ať už se je to fyzické napadání, verbální vyhrožování, ekonomické vydírání, psychický nátlak, sexuální obtěžování, nucená izolace nebo jiné násilí, či různé kombinace tohoto násilného jednání, které se děje v úzkém rodinném kruhu mezi nejbližšími příbuznými. K většině případů násilí mezi rodinnými příslušníky dochází přímo v domácím prostředí, v prostředí, které je všem aktérům důvěrně známé, a kde by se všichni členové rodiny měli cítit bezpečni, kde by měla vládnout láska a porozumění. Často je agresivní muž k ženě, jindy rodiče k dětem, někdy se děti chovají násilně ke svým, zejména starším rodičům. Konflikty s velmi intenzivním násilím vznikají i mezi sourozenci. Z různých statistik či výzkumů vyplynul zajímavý fakt, že člověk má daleko větší pravděpodobnost napadení, týrání či zabití právě doma a od někoho blízkého než kdekoliv jinde a kýmkoliv jiným. Domácí násilí bylo dlouhá léta považováno za záležitost čistě soukromou, privátní, která se odehrává za zavřenými dveřmi bytu a nikdo nemá právo jakkoliv zasahovat či uplatňovat kontrolu jako na veřejném místě. Naštěstí v posledním čase je tento obecně uznávaný názor tvrdě konfrontován s opačným tvrzením, jelikož veřejnost konečně pochopila a uznala nevyhnutelnost zásahu zvenčí, jelikož domácí násilí nelze vyřešit v soukromí rodiny.

10.2. Hypotézy

Ve vztahu k cíli své práce jsem si pro ověření stanovila následující pracovní hypotézy, které se budu snažit svým výzkumem ověřit či vyvrátit.

Hypotéza A)

Pachatelem domácího násilí je osoba s nízkým vzděláním.

Hypotéza B):

Většina dotázaných se stále domnívá, že obětí jsou nejčastěji ženy.

Hypotéza C)

Většina dotázaných v případě přímé účasti při incidentu domácího násilí není schopna zasáhnout..

Hypotéza D)

Většina dotázaných nezná název instituce pomáhající obětem domácího násilí

Hypotéza E)

Většina dotázaných zná pojem „domácí násilí“, ale na druhé straně většina dotázaných přiznává, že nemá dostatek informací o tomto problému.

10.3. Metodika výzkumu

10.3.1. Nástroje sběru dat, časový harmonogram

Provedený výzkum je ze sociologického hlediska výzkumem **kvantitativním**. Jedná se o zcela **anonymní záležitost**.

Pro výše stanovené cíle a verifikaci či falzifikaci vytvořených hypotéz jsem zvolila techniku **dotazníku**, jehož otázky jsem zaměřila na zjištění povědomí společnosti o problému domácího násilí. Otázky byly položeny s úkolem zjistit, jakou mají občané povědomost o domácím násilí. Jejich znalost pojmu „domácí násilí“, pachatele, oběti, forem. Další okruh otázek se týkal postoje společnosti k domácímu násilí, osobní zkušenosti dotázaných s domácím násilím, informovanosti o domácím násilí, včasnost vyhledání pomoci jak z pohledu oběti, tak z pohledu respondenta. Nakonec jsem položila otázku, zda se dotázaná osoba setkala s domácím násilím bez ohledu zda byla přímým účastníkem (oběť, svědek) nebo nepřímým účastníkem (příhlížející, soused apod.). Dále jsem položila otázku, jak by ve chvíli incidentu domácího násilí respondent reagoval.

Harmonogram dotazníku probíhal tak, že jsem v přípravné fázi provedla jeho předběžné zpracování a v měsíci říjnu 2006 jsem provedla **předvýzkum**, abych si ověřila vhodnost a srozumitelnost jednotlivých otázek v dotazníku. Potom, co se respondenti vyjádřili k formě a obsahu otázek, jsem dotazník upravila do konečné podoby. Rovněž jsem předtím využila **obsahovou analýzu** při studiu masmédií, zejména novin a odborných časopisů, televize a internetu jako zdroj konstruování položek v dotazníku.

Sběr dat pomocí tohoto dotazníku probíhal v časovém rozmezí 2 měsíců, a to od prosince 2006 do ledna 2007. Dotazníky jsem respondentům většinou dala osobně, nebo jsem pověřila vybranou osobu zajištěním vyplnění dotazníků od spolupracovníků, studentů, přátel či členů rodiny. To mělo tu výhodu, že jsem mohla zodpovědět případné dotazy či vysvětlit

případné nejasnosti, i když převážná většina respondentů přijala podobu dotazníku bez jakýchkoliv výhrad. Tímto způsobem se mi podařilo dostat do oběhu asi 200 zhotovených dotazníků. Při tom jsem počítala se zhruba s poloviční až 75% návratností vyplněných dotazníků. V průběhu uvedených měsíců jsem vyplněné dotazníky stahovala zpět a v průběhu měsíce ledna a února 2007 je postupně vyhodnocovala..

10.3.2. Výzkumný soubor a výzkumný terén

Výzkumný soubor pro dotazník je tvořen náhodně vybranými jedinci mezi populací obyvatel z různých firem, podniků, státních organizací a škol a obytných částí rozmístěných na území České republiky s převahou území hl.m. Prahy. Nejmladší skupinou byli žáci ZŠ ve věkové kategorii 10 až 15 let..

Tím jsem zajistila vysokou různorodost respondentů všech věkových kategorií, pohlaví, vzdělání a sociálního postavení tak, aby nedošlo ke zkreslení výsledků získáním dat od úzkého okruhu lidí, například z jedné školy nebo z jednoho podniku.

Celkový počet respondentů byl 146 z toho 73 mužů a 73 žen.

10.4. Popis získaných výsledků

10.4.1. Výsledky vyplývající z dotazníkového šetření

V první řadě bych chtěla předložit statistické údaje o respondentech, kteří odpovídali na otázky dotazníku. Údaje jsou z důvodu lepší přehlednosti zpracované do následujících tabulek č. 1 až tabulka č. 3..

Tabulka č. 1 – věk respondentů (otázka č. 2)

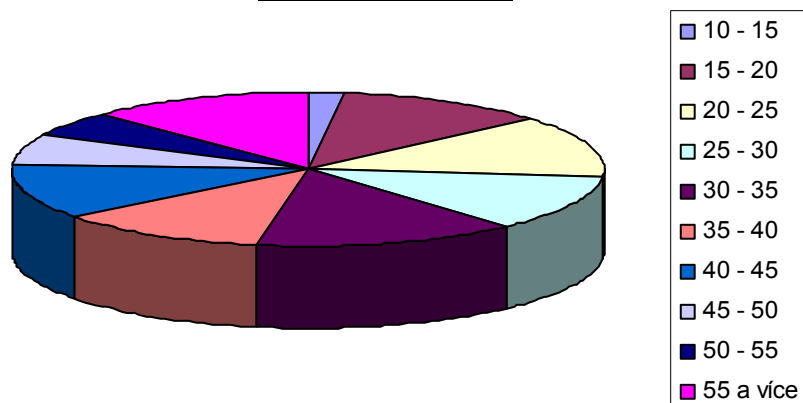
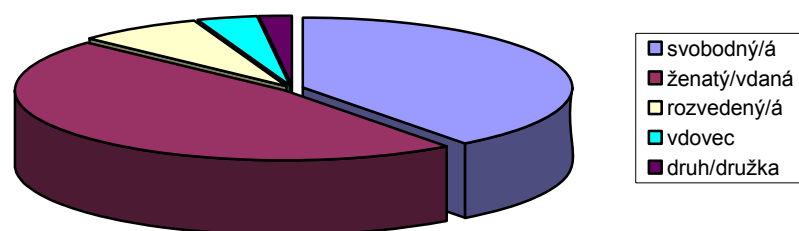
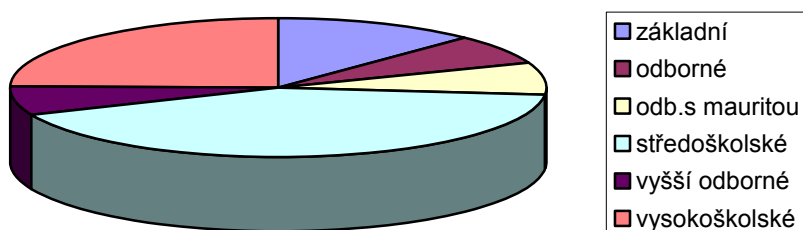
	10 - 15	15 - 20	20 - 25	25 - 30	30 - 35	35 - 40	40 - 45	45 - 50	50 - 55	55 a více
Muži	2	1	8	9	12	11	11	5	4	10
Ženy	1	16	11	8	9	6	6	4	4	8
Celkem	3	17	19	17	21	17	17	9	8	18

Tabulka č. 2 – dosažené vzdělání respondentů (otázka č. 3)

	základní	odborné	odborné s maturitou	středoškolské	vyšší odborné	Vysokoškolské
Muži	4	4	6	37	7	15
Ženy	14	6	5	24	3	21
Celkem	18	10	11	61	10	36

Tabulka č. 3 – rodinný stav respondentů (otázka č. 4)

	svobodný/á	ženatý/vdaná	rozvedený/á	vdovec	druh/družka
muži	20	44	5	1	3
Ženy	38	25	6	4	0
Celkem	58	69	11	5	3

věk respondentů**stav celkem****dosažené vzdělání respondentů**

V následujících otázkách jsem se snažila porovnat některé výsledky mého šetření s výsledky oficiálního prvního celorepublikového sociologického výzkumu, který v roce 2001 provedla agentura STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR na 1724 respondentů⁴ a v roce 2006 byl tento výzkum zopakován na 1690 respondentech. Pro snadnější orientaci jsem otázky týkající se podobných témat rozdělila do několika okruhů

➤ **znalost pojmu „domácí násilí“ (otázka č. 6)**

➤ **informovanost o domácím násilí (otázka č. 14)**

Porovnáním výsledků jsem došla k následujícím závěrům:

- v roce 2001 zná pojem domácí násilí zhruba 80 % dotázaných
- v roce 2006 a dle mého výzkumu je to téměř 97 % dotázaných.

V souvislosti s informovaností jsou následující výsledky:

- v roce 2001 přiznalo pouze 18% dotázaných dostatečnou informovanost
- v roce 2006 to bylo 19 % dotázaných
- dle mého výzkumu se 30 % dotázaných domnívá, že má dostatek informací. Vyšší nárůst je zaviněn především nižším počtem respondentů. I přesto informovanost o této problematice zůstává stále na nízké úrovni.

➤ **domácí násilí = závažný společenský jev (otázka č. 11)**

➤ **domácí násilí se stalo aktuálním problémem, o kterém se diskutuje (otázka č. 7)**

Porovnáním výsledků jsem došla k následujícím závěrům:

- v roce 2001 66 % se domnívá, že domácí násilí představuje jedná o závažný společenský jev
- v roce 2006 už je to 72 %
- dle mého výzkumu pokládá domácí násilí za závažný společenský jev 90 % dotázaných

⁴ <http://www.stem.cz/clanek/1145>

Z hlediska větší medializace a aktuálnosti problému domácího násilí se

- v roce 2001 66 % dotázaných domnívá, že se o domácím násilí více hovoří
- v roce 2006 a dle mého výzkumu je to už téměř 85 %
 - **typická oběť (otázka č. 16)**
 - **typický pachatel (otázka č. 8)**

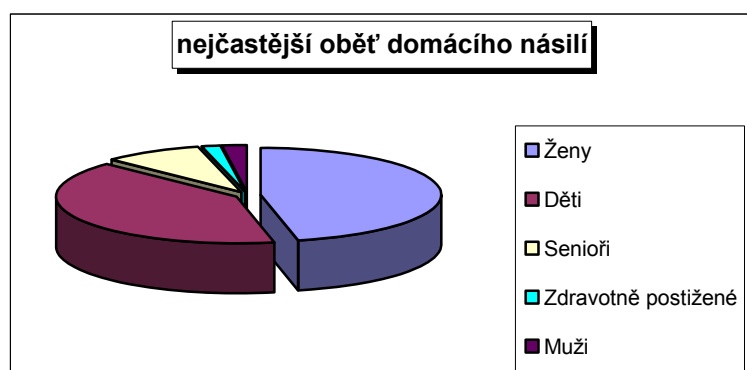
Porovnáním výsledků jsem došla k následujícím závěrům:

- v roce 2001 se téměř 61% dotázaných domnívalo, že typickou obětí jsou slabé a bojácné ženy
- v roce 2006 už to bylo 68%
- a dle mého výzkumu ženy představovali 89% a děti 78% možných nejčastějších obětí

Dle mého dotazníku mohl respondent vybrat max. dva typy obětí z nabídky (ženy, muži, děti, senioři, zdravotně postižení) a určit, kdo je nejčastější obětí.

Tabulka č. 4 – otázka č. 16 – Nejčastější obětí se stává ?

	Ženy	Děti	Senioři	Zdravotně postižen	Muži
Muži	65	51	12	2	6
Ženy	66	63	13	3	0
Celkem	131	114	25	5	6

Z hlediska typického pachatele jsou následující výsledky:

- v roce 2001 se 64% domnívalo, že domácího násilí se nedopouští na pohled slušní lidé se společenským chováním
- v roce 2006 stejný názor zastávalo 51 %
- dle mého výzkumu se 96 % domnívá, že pachatelem může být kdokoliv

➤ **osobní zkušenost s domácím násilím (otázka č. 12)**

➤ **jakákoliv zkušenost s domácím násilím (otázka č. 19)**

- v roce 2001 se setkala s domácím násilím 16 %
- v roce 2006 to bylo 14 % respondentů
- dle mého průzkumu 17 % respondentů

Z hlediska jakékoliv zkušenosti s domácím násilím a tím bylo myšleno nejenom osobní zkušenost, ale i zprostředkovaná, jako např. svědek, soused, z doslechu apod.

- v roce 2001 i 2006 to bylo 48 % respondentů
- dle mého průzkumu je to zhruba 35 % respondentů

Při těchto otázkách je třeba brát v úvahu, že odpovědi vycházejí od osob ochotných o svých osobních zkušenostech hovořit. Ve skutečnosti tedy lze předpokládat, že skutečná míra domácího násilí mezi partnery je o něco vyšší než vychází z jednotlivých výzkumů.

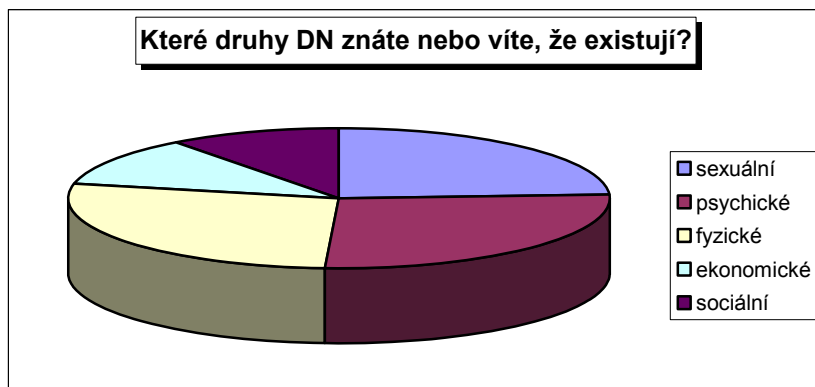
➤ **znalost forem domácího násilí (otázka č. 9)**

➤ **kteřé formy jsou nejčastější (otázka č. 10)**

Na základě mého dotazníku jsem se respondentů zeptala, které druhy (formy) domácího násilí znají či o něm slyšeli:

Tabulka č.5 – Které druhy domácího násilí znáte nebo víte, že existují

	sexuální	psychické	fyzické	ekonom.	sociální
muži	60	65	70	32	23
ženy	62	71	69	26	29
celkem	122	136	139	58	52

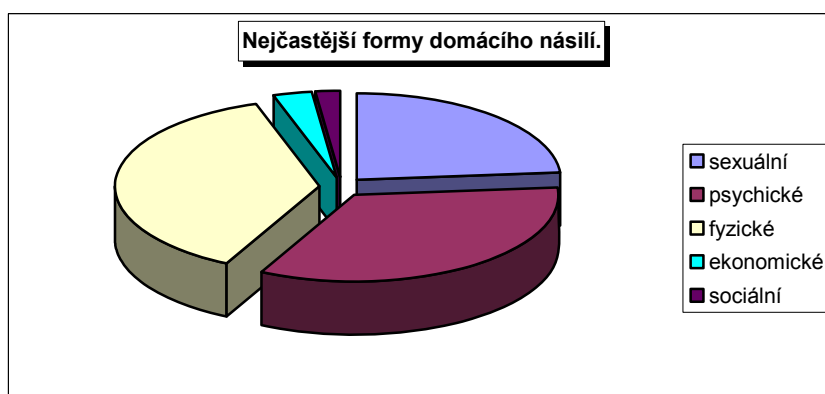

Z hlediska nejčastějšího výskytu určité formy domácího násilí vyšly následující závěry :

- v celorepublikovém výzkumu v letech 2001, 2006 i dle mého výzkumu je pořadí nejčastějších forem domácího násilí uspořádán následovně: fyzické, psychické, sexuální. Z celostátních výzkumů ještě vyplynul fakt, že nejčastější kombinací je psychické a fyzické (48%) a psychické, fyzické a sexuální (14%).

Tabulka č. 6 – Nejčastější formy domácího násilí (max 3 druhy).

	sexuální	psychické	fyzické	ekonom.	sociální
muži	42	62	69	8	3
ženy	45	64	69	4	4
celkem	87	126	138	12	7

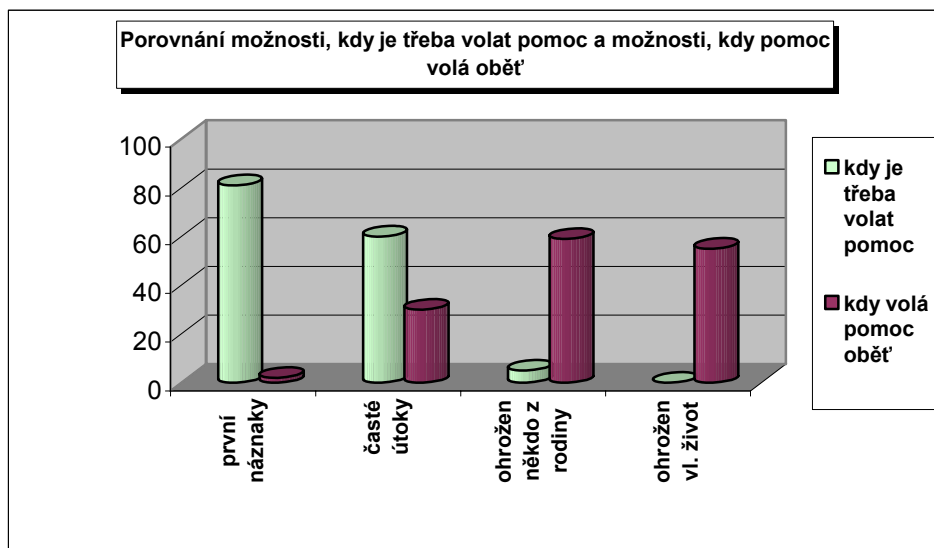
- **názor respondentů, kdy je třeba vyhledat pomoc (otázka č. 17)**
- **názor respondentů, kdy sama oběť vyhledává pomoc (otázka č. 18)**

Tabulka č. 7 – Kdy je vhodné hledat pomoc

	první náznaky	časté útoky	ohrožen někdo z rodiny	ohrožen vlastní život
muži	39	31	3	0
ženy	42	29	2	0
Celkem	81	60	5	0

Tabulka č. 8 – Kdy vyhledává pomoc sama oběť

	první náznaky	časté útoky	ohrožen někdo z rodiny	ohrožen vlastní život
muži	1	17	30	25
ženy	1	13	29	30
celkem	2	30	59	55

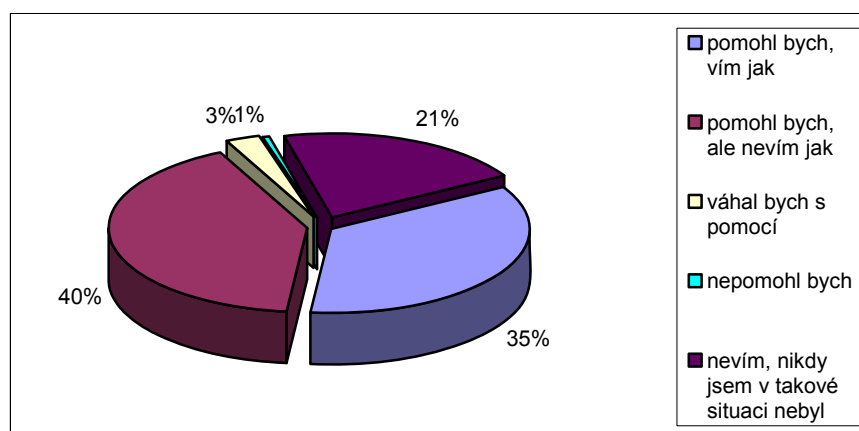
Jasně z grafu vyplývá, že téměř většina se domnívá, že pouze v ojedinělých případech oběť volá o pomoc už při prvních náznacích. Většina

dotázaných se domnívá, že až teprve když dochází k ohrožení někoho z rodiny (nejčastěji dětí) a nebo k ohrožení vlastního života je ze strany oběti žádáno o pomoc. Na druhou stranu většina dotázaných si myslí, že oběť by měla hledat pomoc již při prvních náznacích, maximálně při častém útoku. Toto tvrzení podporuje i výsledek celostátního výzkumu, který potvrzuje, že 95 % dotázaných si myslí, že již první napadení nelze přehlížet a 30% doporučuje násilníka ihned opustit.

➤ **jak se zachováte v případě incidentu domácího násilí (otázka č. 20)**

Tabulka č. 8 – Reakce na incident domácího násilí

	pomohl bych, vím jak	pomohl bych, ale nevím jak	váhal bych s pomocí	nepomohl bych	nevím, nikdy jsem v takové situaci nebyl
muži	27	24	3	1	18
ženy	24	36	1	0	12
celkem	51	60	4	1	30

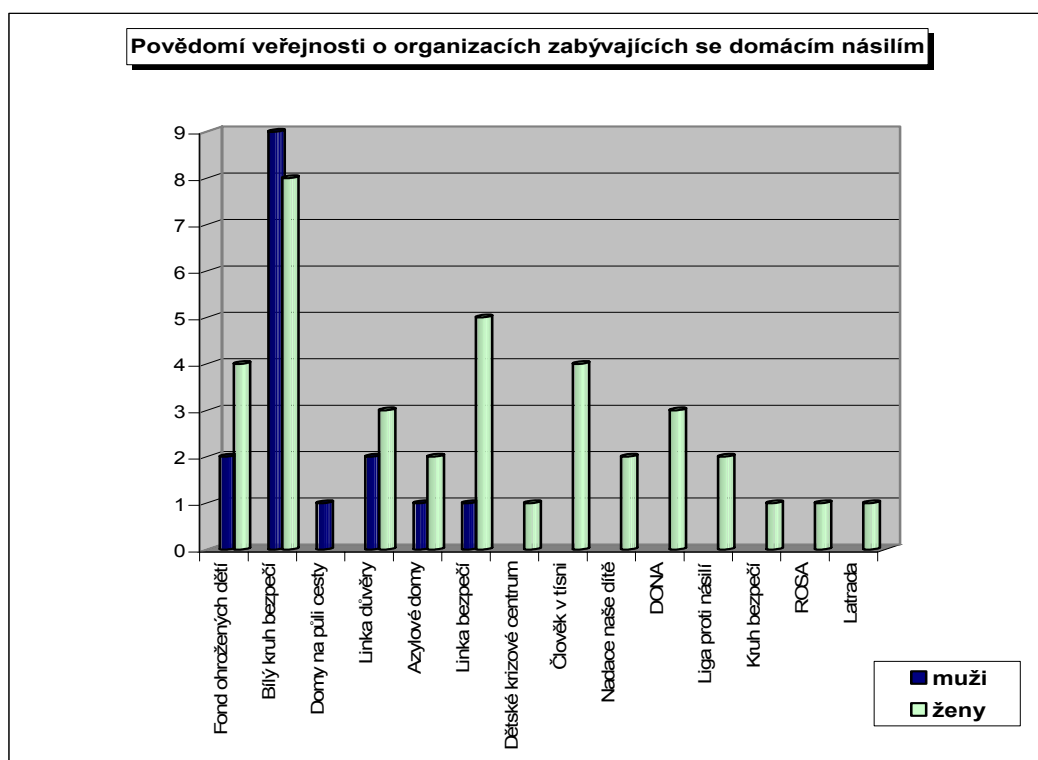
U všech výše uvedených výsledků výzkumu jsem nerozdělovala respondenty na muže a ženy, jelikož se ve svých odpovědích v podstatě nelišili, a proto jsem znázorněné grafy prezentovala vždy jako celkový součet všech respondentů. V poslední oblasti, u které bych chtěla uvést výsledky, jsem dodržela rozdělení na muže a ženy.

➤ **přehled respondentů o organizacích zabývajících se problematikou domácího násilí**

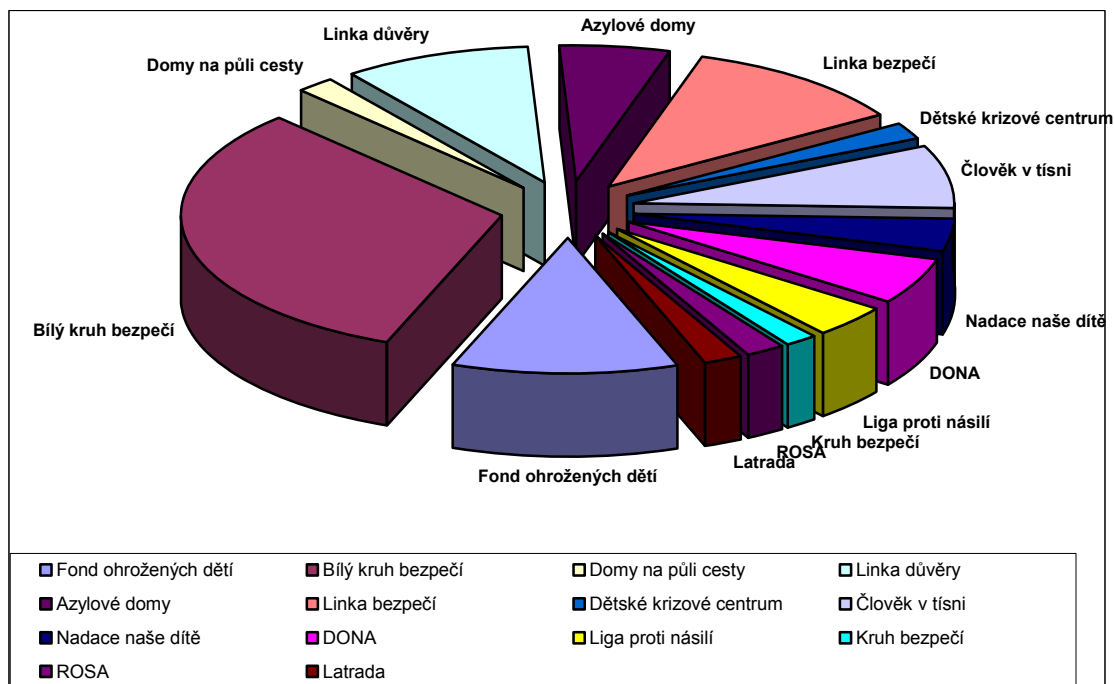
Tabulka č. 9 – přehled organizací zabývajících se problematikou domácího násilí

	Fond ohrožených dětí	Bílý kruh bezpečí	Domy na půli cesty	Linka důvěry	Azylové domy	Linka bezpečí	Dětské krizové centrum	Člověk v tísni	Nadace naše dítě	DONA	Liga proti násilí	Kruh bezpečí	ROSA	Lairada
Muži	2	9	1	2	1	1								
Ženy	4	8		3	2	5	1	4	2	3	2	1	1	1
Celkem	6	17	1	5	3	6	1	4	2	3	2	1	1	1

Graf zobrazuje hodnoty v porovnání obou pohlaví, ze kterého jasně vyplývá, že ženy jsou daleko lépe informovanější než muži, mají větší přehled o jednotlivých organizacích..

Graf č. zobrazuje celkové počty u jednotlivých organizací bez ohledu na pohlaví.

Oběma grafům vévodí výsadní postavení organizace Bílý kruh bezpečí, který je zřejmě nejznámější organizací, což potvrdil i celostátní průzkum, kde tato organizace měla 43% od všech dotázaných.

Z á v ě r

Problematika domácího násilí je velmi závažný společenský jev, který nelze nijak přehlížet nebo se mu vyhýbat. Je nepřijatelné abychom se začali o rodinu zajímat až ve chvíli, kdy dojde k tragédii, jelikož jakékoliv řešení už v podstatě přichází pozdě. Velmi dlouhou dobu se naše společnost neuměla a ani nechtěla zabývat tímto jevem. V podstatě tolerovala a tím i podporovala pachatele tohoto násilí, který v žádném případě necítil vinu.

Provedeným výzkumem jsem se chtěla přesvědčit, zda je povědomí společnosti o tomto závažném společenském jevu stále pod vlivem této lhostejnosti a nezájmu ze strany lidí, či nikoliv. Není tomu dlouho, co se většina lidí domnívala, že domácí násilí je soukromou věcí a nikdo cizí nemá právo zasahovat do tak privátní záležitosti, což teprve, aby zasáhl samotný stát. Domácí násilí bylo pro veřejnost tabu a nikdo o něm nechtěl nahlas hovořit.

Z tohoto důvodu jsem se svým výzkumem chtěla přesvědčit, že již převážná část z nás pochopila, jak závažné téma tato problematika představuje a jak je důležité se nevyhýbat jejímu řešení. K vyhodnocení vlastních výsledků získané výzkumem pomocí dotazníkové metody jsem navíc použila i srovnání se závěry celostátních průzkumů, které byly provedeny v roce 2001 a 2006 agenturou STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR. Porovnáním všech těchto výsledků jsem došla k zajímavým závěrům, které mě na jedné straně přesvědčily, že naše společnost má zájem nebýt lhostejná a problematiky domácího násilí si všímá, ale na druhé straně se stále potýkáme s některými problémy, u kterých jejich změna vyžaduje delší čas.

V následujících odstavcích se pokusím prezentovat a zhodnotit získané výsledky a v souladu se stanovenými hypotézami jejich ověření či vyvrácení.

Hned na úvod je třeba říci, že ze všech uvedených výzkumů jasně vyplynulo, že v porovnání s minulostí většina lidí uvažuje o domácím násilí, jako

o závažném společenském jevu, který v žádném případě nelze řešit v soukromí rodiny. Převážná část veřejnosti konečně přiznává, že při řešení problému násilí v rodině je nutný zásah zvenčí, o čemž v minulosti nikdo nechtěl ani slyšet.

Domnívám se, že v současné době se chápání domácího násilí značně posunulo dopředu a změnil se nejen přístup veřejnosti k samotnému aktu násilí v rodině, ale i k osobě pachatele. Právě v případě násilníka byl značně oslaben mýtus typické představy o pachateli, jako o člověku s nízkým intelektem, špatným materiálním zabezpečením, který je alkoholik, má trestní minulost apod.. Z mého výzkumu téměř jednoznačně vyplynulo, že pachatelem může být kdokoliv, bez ohledu na vzdělání či materiální zabezpečení. Pro zajímavost uvádím, že ze všech 146 respondentů pouze 5 odpovědělo v duchu typického pachatele. Tímto výsledkem mi byla **vyvrácena hypotéza A)**, ve které jsem tvrdila, že pachatelem je člověk s nízkým intelektem. Velmi zajímavé bylo porovnání i obou celostátních výzkumů, které díky vyššímu počtu respondentů mají objektivnější hledisko. V roce 2001 názor, že pachatelem může být kdokoliv, zastávalo pouze 39% dotázaných. V roce 2006 už to bylo 49%, tedy téměř polovina respondentů, kteří zastávají mínění, že pachatelem může být skutečně kdokoliv. I tuto skutečnost chápu jako velmi významný krok a posun dopředu v posuzování tohoto závažného společenského jevu a jeho pachatele, jelikož společnost si jen těžko přiznává, že osoba páchající domácí násilí, může být velmi inteligentní a v mnoha případech i velmi dobře materiálně zabezpečená. Málakoho z nás při pohledu na sympatického, milého a vždy usměvavého kolegu napadne, že doma se tento oblíbený člověk stává brutálním násilníkem, který týrá své nejbližší. Bohužel tato skutečnost je velice reálná.

Další mýtus, který je velmi silně zakotven v naší společnosti, se týká typické oběti domácího násilí. Téměř každý, komu bychom položili otázku týkající se nejčastější oběti tohoto typu násilí, odpoví žena nebo dítě. Já jsem ve svých otázkách nabídla různé možnosti odpovědi potencionálních obětí : ženy,

děti, muže, seniory či zdravotně postižené, tak aby respondenti měli možnost výběru. I přesto se stále mezi nejčastějšími oběťmi objevovaly ženy a děti. Stejný závěr vyplynul i z obou celostátních průzkumů. Tím jsem si **potvrdila hypotézu B)**. Avšak velmi zajímavá byla skutečnost, že mezi odpověďmi se začali objevovat i ostatní - senioři, zdravotně postižení, muži, což dokazuje, že se lidé zajímají o toto téma a přemýšlejí o něm. Nicméně např. u mužů, kteří se stanou obětí domácího násilí, je velmi těžké získat alespoň orientační statistická čísla, jelikož muž-oběť se jen velmi málo k domácímu násilí osobně přiznává.

Další oblastí, kterou jsem se zabývala, bylo zjišťování osobní zkušenosti respondentů s domácím násilím. Dospěla jsem k závěru, že zhruba necelá pětina dotázaných se setkala s tímto problémem osobně. Ke stejným výsledkům došly i oba celostátní výzkumy, které se v roce 2001 ani 2006 výrazně nezměnily a nelišily. Tyto poznatky se týkaly osobní zkušenosti s násilnickým chováním v rodině, proto jsem další otázku směřovala do oblasti jakéhokoliv zážitku s domácím násilím (oběť, pachatel, svědek apod.). V tomto směru byla dosažená čísla již podstatně vyšší. V celostátních průzkumech 2001 a 2006 to bylo asi 48 % respondentů a dle mého průzkumu zhruba 35 %. Rozdíl ve výsledku je u těchto otázek zaviněn počtem dotázaných u jednotlivých výzkumů a jejich ochotou o svých zkušenostech hovořit. I přesto jsou dosažené výsledky vysoké a alarmující, jelikož dokazují závažnost daného tématu.

V souvislosti se zkušenostmi s domácím násilím souvisela jedna z dalších otázek i hypotéz, kterou jsem si stanovila ve svém výzkumu. Zajímalo mě, zda jsou lidé schopni a ochotni v případě incidentu domácího násilí zasáhnout. Dala jsem opět několik možností a velmi mě překvapilo a především potěšilo, že téměř 35 % dotázaných uvedlo, že pomůže a ví jak pomoci a 40% dotázaných by pomohlo, ale neví jak. Pouze 1% dotázaných jednoznačně uvedlo, že v žádném případě nepomůže. I z tohoto výsledku je znát změna v nazírání na problematiku domácího násilí a k mé velké spokojenosti se mi díky odpovědím respondentů

nepotvrdila hypotéza C), ve které jsem předpokládala, že lidé nejsou schopni zasáhnout.

Nepřímo s předchozím okruhem otázek, zda pomoci či ne, souvisí i další oblast, která mě velmi zaujala a tím bylo povědomí české společnosti o institucích, sdruženích či spolcích zabývajících se problematikou domácího násilí. Bohužel z celkového počtu 146 dotázaných bylo pouze 53 respondentů schopných uvést název organizace či instituce. Neodpustila jsem si v této oblasti rozlišit odpovědi na jednotlivá pohlaví. Muži odpověděli pouze ve 20 případech oproti ženám, které odpověděly 33 krát. Tento nepoměr mě zpočátku zaskočil, ale později jsem si to vysvětlila skutečností, že stále jsou ženy považovány za nejčastější oběť domácího násilí a právě proto se více zajímají o dané téma, jsou více angažované, možná jsou i vnímavější než muži, ale to je pouze můj osobní názor. Většinová neznalost mezi respondenty ohledně názvu organizace, instituce či spolku věnující se domácímu násilí mi **potvrdila hypotézu D)**, i když jsem tento výsledek víceméně očekávala. Za zmínku stojí, že nejvíce zastoupenou organizací byl Bílý kruh bezpečí, který má v České republice zřejmě největší zastoupení a publicitu v souvislosti s touto problematikou.

Obdobně, jako v předchozím případě, jsem si ověřila a **verifikovala poslední hypotézu E)**. Předpokládala jsem, že většina dotázaných zná velmi dobře pojem domácí násilí, ale na druhou stranu stále o něm nemá dostatek informací. Dle mnou dosažených výsledků skutečně 97 % respondentů zná uvedený pojem a stejný závěr vyplynul i z celostátního výzkumu v roce 2006. Pro zajímavost v roce 2001 to bylo 80% dotázaných. Avšak dostatek informací má pouze 30% mých respondentů a v celostátních průzkumech je to dokonce jen 18% v roce 2001 a 19% v roce 2006. Tento rozdíl je ovlivněn počtem respondentů, obdobně jako u otázek ohledně zkušeností s domácím násilím. Tyto závěry jen utvrzují, že lidé začínají nebýt lhostejní, chtěli by pomáhat, ale stále nemají dostatek informací.

Pro Českou republiku je zlomovým rokem rok 2004, kdy se domácí násilí stalo trestným činem díky §215a TrZ, o týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě. Přestože se situace oběti ani pachatele výrazně nezměnila, začalo se o domácím násilí hovořit stále častěji a nahlas. Výsledkem těchto veřejných diskusí se stal zákon č. 135/2006 Sb. účinný od 1.1.2007, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím a který přináší zásadní reformu v jeho řešení. Jedná se o změnu hned pěti zákonů: zákona o Policii ČR, občanského soudního řádu, trestního zákona, zákona o sociálním zabezpečení a zákona o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení.

Nejenže tato nová právní úprava mění výše uvedené zákony, ale především představuje možnost desetidenního vykázání násilné osoby ze společného obydlí. Vzhledem k oběti nové opatření slouží především k dočasné ochraně a zajištění její bezpečnosti před pachatelem. Zároveň se během této doby bude moci psychicky zotavit, stabilizovat a pokusí se najít efektivní řešení pro svůj případ. Ovšem i vzhledem k pachateli představuje toto opatření významný krok vpřed, jelikož dochází k včasné oficiální, nikoli kriminalizující, reakci na jeho chování. Podobná odezva v minulosti zcela chyběla.

Já osobně tento počin považuji za velice významný a potřebný, jelikož nic podobného v České republice neexistovalo. V minulosti to bývala převážně oběť, která opouštěla byt, většinou ve velké rychlosti společně s dětmi a bez prostředků. Samozřejmě, že toto jednání vyžaduje interdisciplinární spolupráci všech zainteresovaných složek, které se dostávají do styku s ohroženou osobou. Jedná se především o spolupráci policie, sociálních služeb, justice, které jsou hlavními pilíři, ale i pomoc lékařů, učitelů, azylových domů, poraden a mnoha dalších. Za tímto účelem byla zřízena tzv. intervenční centra, která by měla poskytovat sociální, psychologickou i právní pomoc, jak oběti, tak pachateli. Vzhledem k tomu, že nový zákon platí zatím jen pár měsíců, nelze vést debaty o jeho pozitivních či negativních stránkách, to ukáže teprve čas.

Avšak bez ohledu na to, jaký bude mít dopad nový zákon, už dnes je důležité si uvědomit, že hlavním cílem by měla být především prevence a intervence, abychom dosáhli nápravy pachatele. I institut vykázání je především preventivní opatření, které má zbránit další eskalaci násilných útoků proti blízkým osobám, než dojde k závažné újmě na zdraví nebo ohrožení života. Jen v lednu bylo vykázáno 89 násilných osob, které musely opustit společné obydlí.

Pomoc rodině, která se potýká s problémem domácího násilí, je víc než žádoucí a nutná. Není možné, aby se situace vyřešila sama bez cizího zásahu, což pochopila už většina veřejnosti. Proto se klade důraz na vhodný zásah z vnějšku, který by měl přinést stabilizaci rodiny a např. zajistit vhodné prostředí pro vývoj dětí.

Osobně si myslím, že základem všeho je, aby lidé nebyli lhostejní k tomu, co se děje okolo nich. Mnoho případů, které byly zveřejněny, nemusely skončit tragicky, kdyby okolí nebylo lhostejné a zasáhlo byť jen minimálně. Kolikrát stačí jen se přesvědčit, co se děje v sousedním bytě, proč se od vedle ozývá často pláč, křik, rány apod.. Na druhou stranu chápu, že rozpoznat domácí násilí je velmi těžké i pro odborníky, kteří jsou proškoleni a setkávají se s podobnými případy denně.

Svojí prací jsem se připojila do veřejné diskuse o této problematice, jejíž řešení je stále ještě na samém počátku a to nejen v České republice. Každý z nás ví, že domácí násilí je velmi komplikovaná a závažná věc a nelze ho nijak podceňovat ani přehlížet. Tento postoj cítím i ze skutečnosti, že zájem o jeho potlačení začíná mít mezinárodní rozměr. Z tohoto důvodu pevně doufám, že nezůstane pouze u slov, ale přejde se i k činům a domácí násilí nebude noční můrou. Ze všech průzkumů a statistik je patrné, že česká veřejnost se oproti minulosti o problematiku domácího násilí začala daleko více zajímat a především více konat. Důkazem toho je již zmiňovaný nový zákon č. 135/2006 Sb., díky němuž má policie možnost násilníka vykázat na 10 dní ze společného

obydlí a z kterého vyplývá nutnost interdisciplinárního řešení případu domácího násilí.

Závěrem tedy mohu konstatovat, že na jedné straně jsem se skutečně přesvědčila, že veřejnost nechce být lhostejná k tomuto problému a začíná se intenzivněji zajímat o jeho oběti i pachatele. Avšak na druhé straně je mnoho případů, které se dostávají na veřejnost, ale bohužel jen díky svému tragickému konci.

P o u ž í t á l i t e r a t u r a :

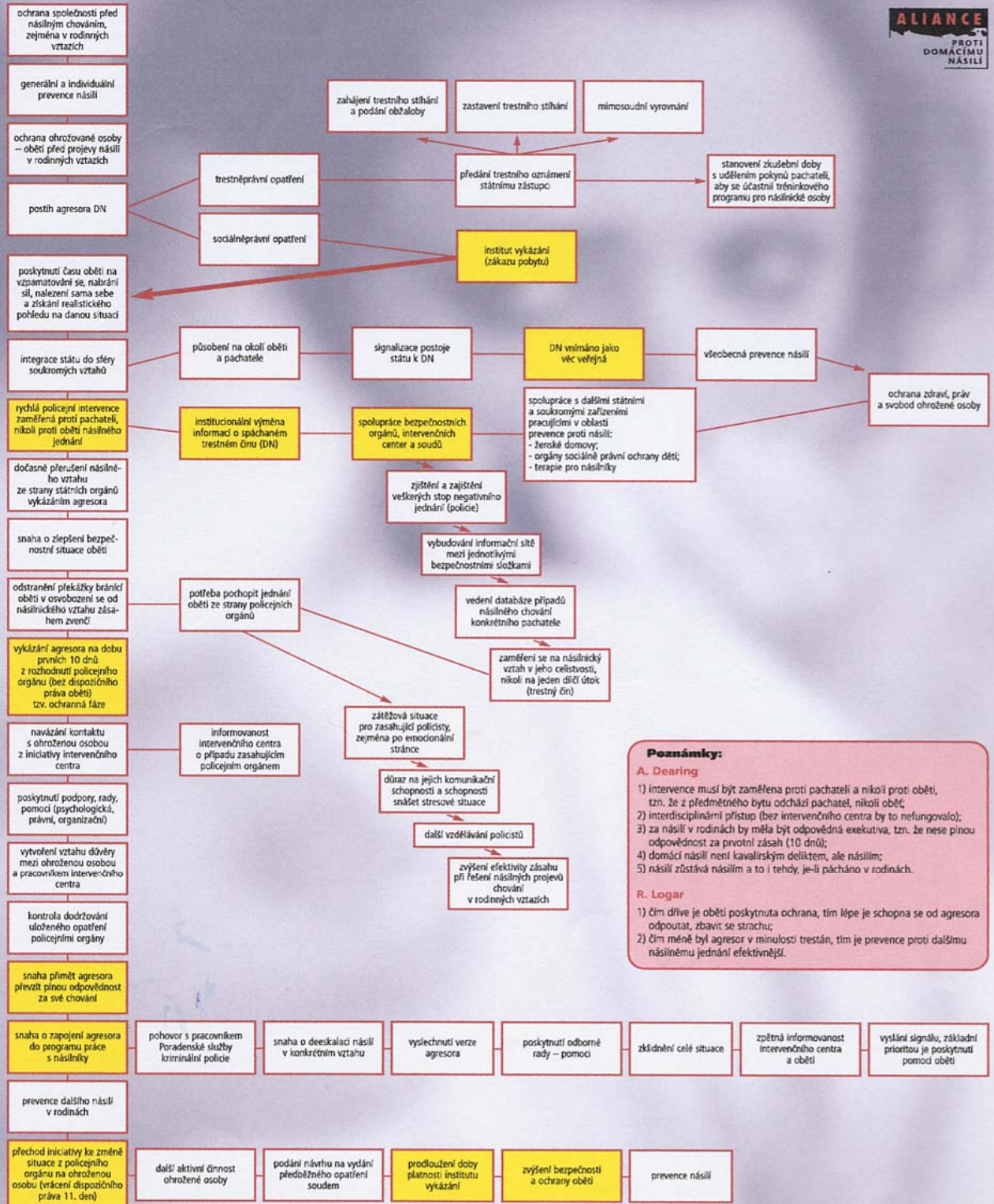
- 1.) Bentovin, A: Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. Grada, Praha, 1992
- 2.) Cooling, M.:Mám vztek. Portál, Praha, 1993
- 3.) Čírtková,L.:Policejní psychologie. Portál, Praha, 2001
- 4.) Dufková, I., Zlámal, J.: Domácí násilí se zaměřením na problematiku oběti. AGIS, Praha 2005
- 5.) Dufková, I., Zlámal, J.:Domácí násilí – pracovní manuál. AGIS, Praha 2005
- 6.) Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Grada Publishing, Praha, 1995
- 7.) Eliotová, M.: Jak ochránit své dítě. Portál, Praha, 1995
- 8.) Jedlička, R. a kol.: Děti a mládež v obtížných životních situacích. Themis, Praha, 2004
- 9.) Kolář, M.: Bolest šikanování. Portál, Praha, 2001
- 10.) Koutek, J. Gjuričová, Š. Kocourová , J.: Podoby násilí v rodině. Vyšehrad spol. s r.o., Praha,
- 11.) Lorenz, K.: Tak zvané zlo. Mladá fronta, Praha, 1992
- 12.) Marrewa, A.: Nenechte si ubližovat. 1. vydání, Portál, Praha, 2002
- 13.) Matějček, Z., Dytrych, Z.: Krizové situace v rodině očima dítěte. Grada Publishing, Praha, 2002
- 14.) Matějček, Z.: Co děti nejvíc potřebují. Portál, Praha, 2003
- 15.) Matoušek, O. : Rodina jako instituce a vztahová síť. Sociologické nakladatelství, Praha, 1997
- 16.) Taubner V.: Nejstřeženější tajemství – sexuální zneužívání dětí. Trizonia, Praha, 1996
- 17.) Výrost, J.,Slaměník, I., (Eds.):Aplikovaná sociální psychologie II. Grada Publishing, Praha, 2001
- 18.) Čírtková,L. :Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí, Policista, Praha: MV ČR, měsíčník 7/2002, příloha
- 19.) Čírtková,L.: Nikdo nesmí být týrán. Bulletin prevence kriminality. Praha: MV ČR, redakce časopisu Policista, 2001, s.18-19
- 20.) Čírtková,L.: Oběti domácího násilí. Psychologie dnes 2001, č.1, s.14-16

- 21.) Čírtková,L.: Domáci násilí není privátní záležitost. Bulletin prevence kriminalit. Praha: MV ČR, redakce časopisu Policista, 2001, s.18
- 22.) Čírtková, Policejní akademie, Domáci násilí: Naléhavé problémy prevence a intervence v ČR
- 23.) Čírtková, L.:Domáci násilí, Kriminalistika č. 3/2006, s. 187-199
- 24.) Novotná, R.:Domáci násilí v paragrafech, Policista, Praha:MV ČR, měsíčník 6/2006
- 25.) Vyhlídalová P.: Dvě tváře násilníka, Psychologie Dnes 2005, č. 6
- 26.) Vykopalová, H.: Násilí v rodině, Kriminalistika č. 4/2001
- 27.) Domáci násilí v kostce – odbor tisku a PR MV ČR, 2003
- 28.) Trestní zákon č. 140/1961 Sb.
- 29.) Novelizace trestního zákona č. 91/2004 Sb.
- 30.) Zákon č. 135/2006 Sb, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím
- 31.) Závazná pokyn PP ČR č. 179/2006, kterým se stanoví postup příslušníků PČR v případech domácího násilí
- 32.) www.bkb.cz
- 33.) www.profem.cz
- 34.) www.feminismus.cz
- 35.) www.DN.cz
- 36.) www.gender.cz
- 37.) www.rosa.cz
- 38.) www.mvcr.cz,
- 39.) www.magdalenium.cz
- 40.) www.koordona.cz
- 41.) Intranet MV ČR
- 42.) Ostatní materiály
 - Bulletin prevence kriminality
 - Časopis Policista
 - o Policista č.4/2005,10/2006
 - o Policista 11/2001
 - Časopis Psychologie dnes

- materiály z organizace ROSA, BKB
- 43.) Domácí násilí jako sociální problém okresu Tábor, diplomová práce,
Zdeněk Socha, 28. dubna 2003, JCU – zdravotně sociální fakulta
- 44.) Český rozhlas Ostrava 22.11.2006

PŘÍLOHY :**Příloha č. 1****Rakouský model řešení domácího násilí – grafické znázornění postupu****Příloha č. 2****Interdisciplinární spolupráce - schéma****Příloha č. 3****Dotazník**

RAKOUSKÝ MODEL BOJE PROTI DOMÁCI MU NÁSILÍ

Poznámky:

A. Dearing

- 1) intervence musí být zaměřena proti pachatel a nikoli proti oběti, tzn. že z předmětného bytu odchází pachatel, nikoli oběť;
- 2) interdisciplinární přístup (bez intervenčního centra by to nefungovalo);
- 3) za násilí v rodinách by měla být odpovědná exekutiva, tzn. že nese plnou odpovědnost za prvotní zásah (10 dnů);
- 4) domácí násilí není kavalérským deliktem, ale násilím;
- 5) násilí zůstává násilím a to i tehdy, je-li páčáno v rodinách.

R. Logar

- 1) čím dříve je oběti poskytnuta ochrana, tím lépe je schopna se od agresora odpoutat, zbavit se strachu;
- 2) čím méně byl agresor v minulosti trestán, tím je prevence proti dalšímu násilnému jednání efektivnější.

Interdisciplinární spolupráce

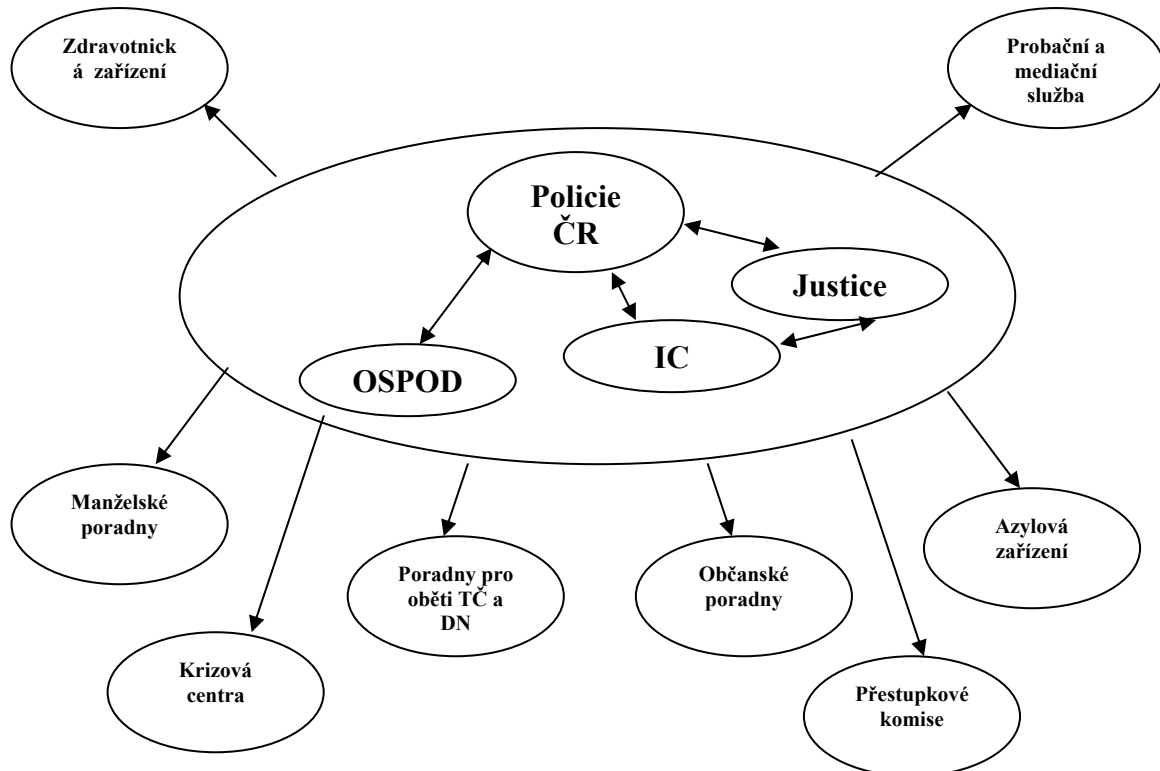
• Interdisciplinární tým

– tři základní pilíře

- **Policie ČR**
- **Intervenční centra (IC)**
- **Justice**
- Odbor sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

– spolupracující instituce

- Zdravotnická zařízení
- Probační a mediační služba
- Manželské poradny, občanské poradny
- Poradny pro oběti TČ a DN
- Krizová centra
- Azylová zařízení
- Přestupkové komise

Dotazník

Téma: Povědomí české společnosti o problematice domácího násilí.

Níže uvedené otázky by měly zjistit povědomí české společnosti o této problematice, představy o pojmu domácího násilí (dále jen "DN"), informovanost o způsobech reakce na DN, o možnostech pomoci a představy o výskytu DN, jeho obětech apod. Předem děkuji za spolupráci při vyplňování dotazníku.

Pokyny pro vyplnění dotazníku:

Vaše odpovědi označte

U otázek, kde je poznamenán maximální počet odpovědí prosím, dodržte tento

1.) Pohlaví

MUŽ ŽENA

2.) Věk

☐	10-15	☐	35-40
☐	15-20	☐	40-45
☐	20-25	☐	45-50
☐	25-30	☐	50-55
☐	30-35	☐	55 a více

3.) Vaše dosažené vzdělání

☐	základní
☐	odborné
☐	odborné s maturitou
☐	středoškolské
☐	středoškolské s maturitou
☐	vyšší odborné
☐	vysokoškolské

4.) Stav

☐	svobodný/á
☐	ženatý/vdaná
☐	rozvedený/á
☐	vdovec/vdova
☐	druh/družka

5.) Počet dětí

☐	0
☐	1
☐	2
☐	3
☐	4
☐	více

6.) Znáte pojem ""domácí násilí"" ?

ANO NE

7.) Domníváte se, že v současné době se o domácím násilí hovoří více než v

ANO NE Nevšiml jsem si rozdílu

8.) Kdo se podle Vás může dopustit domácího násilí ?

- kdokoliv
 pouze nevzdělaní lidé
 alkoholici
 lidé s trestní minulostí

9.) Které druhy domácího násilí znáte nebo víte, že existují ?

- sexuální
 psychické
 fyzické
 ekonomické
 sociální
 jiné, které

10.) Které druhy domácího násilí jsou dle Vás nejčastější ? (označte max. 3 druhy)

- sexuální
 psychické
 fyzické
 ekonomické
 sociální

11.) Domníváte se, že domácí násilí je

- závažný společenský jev
 pouze věcí soukromou

12.) Zažili jste vy osobně domácí násilí v jakékoliv jeho formě ?

ANO NE

13.) Myslíte si, že naše společnost je k projevům domácího násilí lhostejná ?

ANO Více ANO než NE NE
 NEVÍM, NEUVAŽOVAL JSEM O TOM

14.) Máte dostatek informací ohledně domácího násilí

ANO NE

15.) Znáte alespoň název jedné organizace v ČR, která pomáhá obětem domácího

ANO NE

Název organizace:.....

16.) Kdo se stává nejčastější obětí domácího násilí ? (označte max. 2 odpovědi)

- ženy
- muži
- děti
- senioři
- zdravotně postižení

17.) Kdy je podle Vás vhodné vyhledat pomoc při domácím násilí ?

- při 1. náznacích
- při častém opakování útoku
- v případě ohrožení někoho z rodiny
- v případě bezprostředního ohrožení vlastního života

18.) Kdy nejčastěji oběť vyhledává pomoc pro řešení vlastního problému domácího násilí ?

- při 1. náznacích
- při častém opakování útoku
- v případě ohrožení někoho z rodiny
- v případě bezprostředního ohrožení vlastního života

19.) Setkali jste se vy osobně s domácím násilím jako oběť či jako náhodný svědek.

- ANO NE

20.) Kdybyste byl svědkem domácího násilí

- pomohl bych, vím jak
- pomohl bych, ale nevím jak
- váhal bych s pomocí, až jak to dopadne
- nepomohl, je to soukromá věc
- nevím, nikdy jsem v podobné situaci nebyl

Prostor pro vaše názory, postřehy nebo doplnění, která byste ještě chtěli sdělit.

Děkuji za spolupráci při vyplnění dotazníku pro moji bakalářskou práci.